

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 144-90, NYOMDA 92-70

SZERKESZTETTE 1886-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
600 KORONA, FÉL ÉVRE 300 KORONA,
JUGOSZLÁVIA RÉSZÉRE EGÉSZ ÉVRE 150 DINÁR
HIRDETÉSEK FELVÉTELEK A KIADÓ-
HIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM

Gömbös Gyula invitál

A Konszolidáció óriási lépésekkel halad előre. Alig néhány hónap előtt történt, hogy Erekli Károly kijelentette, hogy zsidóval nem ül le egy asztalhoz és lám most maga Gömbös Gyula invitál bennünket a zöld asztalhoz barátságos beszélgetésre.

Újünk le a zöld asztalhoz és beszéljünk. A háborúról. Amelyet, Gömbös Gyula szerint, a vezérkar és a kormányok veszítettek el, de kik harcoltak végig? Gömbös Gyula, a pótlásügyi főnök vezérkari tisztje nagyon jól tudja, hogy a zsidók is. Nagyon jól tudja, hogy a k. u. k. Armeoberkommando 1918 március 11-én megszámlolta a zsidó katonákat és 134.640 magyar zsidó katonát talált az arcélen és 25.879-et az ország bensejében és betegállományban. 134.640 : ez Magyarország egymilliónyi magyar zsidóságának 13.46%-a. Beszéljünk erről a 134.640 magyar zsidó katonáról, köztük a keceli özvegy Heisler Gáspárnénak 10 fiáról, akik közül 9 volt frontkatoná, Deutsch Pálnak pécsi fűrészbírói irodatiszt 5 katonafiáról, akik közül kettő érdemelte ki az arany vitézségi érmét, a zilahi Rothstein Jakab 3 fiáról, akik közül, lehet, 1918 március 11-én már egy sem élt, mert Rothstein Jakabnak három fia volt s a háboruban mind a három elesett, ugyanúgy mint özvegy Hechtner Lázárnénak. Beszéljünk a zsidó katonákról. Szilárd Béla főhadnagyról, automobilkereskedőről, aki a tizedik Isonzo-csatában Costanjevicánál kiérdemelte a Lipót-rendet, amelyet ő előtte csak egyetlenegy alantás tiszt mellére tűztek fel, Mlaker utászhadnagyra, aki Aslagot foglalta el. Beszéljünk az öreg Steinfeld Mórle nyugállományú alezredestől, aki szintén Lipót-rendet kapott, háromszor sebesült meg és a harctéren halt hősi halált 1918 májusában. Beszéljünk a többi Lipótrendes zsidó ezredestől, Bleler Mórról, Fischer Arminről, Mestitz Jánosról, Zöld Mórletről vagy Hasenfeld Ervln tartalékos főhadnagy legénységi és tiszti arany vitézségi érmeiről és két nagyvezetőről, Temmer Imréről, aki elsőnek kapta meg a 61. közös gyalogezredben a tiszti vitézségi érmét és Klein Fülöp-ről, akit ezredparancsnok a 65. közös gyalogezred legbátrabb katonájának nevezett. Bihari Józsefről is beszélhetünk — a 21. honvédegyalogezredből — aki tizenhétéves korában már arany vitézségi érmét és vaskeresztet viselt a mellén, Silberer József táplószülyi kereskedő 14 éves fiáról, aki 14 éves korában már honvédtizedes volt és hősi halált halt, Pollák Joachim dr. főorvosról, aki orvos létére vaskoronarendet érdemelt ki az arcélen s az ugyancsak vaskoronarendes Werner József hadnagyról, aki legszebben dekorált alantás tisztje volt a 6. közös gyalogezrednek.

De nemcsak a háborúról beszélünk, beszélhetünk a forradalmról is. Beszélhetünk IV. Károly zsidó miniszterének s Vásonyi Vilmosnak a magatartásáról s az

ellenforradalmárokról, akik közül huszonnyolc — huszonnyolc! — halt mártírhalt, „a nemzeti eszme s a keresztény erkölcs védelmében.“ Keveselni méltóztatik ezt a számot képviselő ur? Keveselni méltóztatik a huszonnyolc zsidó mártírt, akik közül a gyöngyösi Welt Ignácnak azért kellett meghalni, mert kitűzte a nemzeti lobogót. Nem a zsidó nemzeti lobogót. És akik közül Biharderecskén Meisner Jenő 21 éves tartalékos alhadnagynak azért kellett meghalni, mert ő szervezte az ellenforradalmat, a nagyvezetőradi Löwy Sándornak azért, mert felvarrta a csillagjait és a szolnoki dr. Engel Sándornak és Sugár Miklósnak, mert fegyverrel a kezükben fogadták Szolnokon a vörössöket. Ez volt az a Sugár Miklós, képviselő ur, akiről szó redese: gróf Tisza István így nyilatkozott 1918 augusztus 8-án a magyar parlamentben: „... a magyar katonának és a magyar tisztnek legmagasabb mértékét megüti.“ Azokról, akiket halálra ítélték, akiket megkínosítottak, akik tuzok voltak nem is beszélünk, hiszen igit sohasem érnénk a végére. De voltak olyan ellenforradalmárok is, akik célt értek. Emlékszik-e képviselő ur arra a szegedi zsidó tiszti századra, amely a kaszárnyát elfoglalta? És emlékszik-e a magyar nemzeti hadsereg első hősi halottjára: Schreier Simon törzsrőmesterre, aki Makónál elesett?

Ami a megszállott területeket illeti, arról is beszélhetünk. Beszéljünk talán arról a kisfiúról, — a Habersfeld Ignác kisfiúról — akit a pozsonyi hidon agyonlőtték a várta, mert a magyar himnuszt énekelte? A zilahi Krausz Demeterről is beszélhetünk. Őt agyonlőtték a románok. Mert magyar volt. A kassai Spira Terézt halálra ítélték, de azután börtönre kegyelmeztek neki, Spira Teréz Magyarországnak kémkedett. Weiszlovits Gyulát, mert magyar menekülteket fogadott a szállójába, Erdélyben véresre botosták. A vágújhelyi főreáliskola tanárai — az ország egyetlen zsidó főreáliskolájának tanárai — inkább földönfutók lettek, semhogy tótul tanítsanak, és Szilágyi Nándor, kassai tanító, akinek a cseh köztársaság kikiáltásának második évfordulóján ünnepi beszédet kellett volna tartania, ehelyett a magyar hazáról beszélt s amikor Nagymagyarországról szólt, szemét előntötte a könny, az izgalomtól összeesett s megölte a szíve. Beszélhetünk a pécsi főbíróról is: dr. Pfeiffer Izsákról, akit a szerbek így neveztek: Horthy vigéc!

Vagy a külföldi magyarokról beszéljünk? Az amerikaiakról, akik annyi milliót küldtek haza a magyarországi nyomor enyhítésére és akik — Székely Béla, Baracs Henrik, Singer Bernát, Haan R. M. stb., stb., stb. — politikailag is agitáltak Magyarországnak területi integritásáért. Vagy a kis tizenéves esztendő Turteltanú Józsefről, az erzsébetfalvai zsidó kántor fiáról, aki —

után nem vették fel a pesti gimnáziumba — propaganda hangversenykörutat tett Amerikában? Vagy Klausz Imréről beszéljünk, az integritás budaörsi hősi halottjáról?

Miről beszéljünk, képviselő ur?

A nagy magyar zsidó orvosokról, bírálókról, tudósokról, írókról, zeneszerzőkről, akadémikusokról, akik a három év óta tartó vesszőfutás, a „fajtájukat“ ért megálátások végtelen sora alatt is megmaradtak — az ország nagyobb dicsőségére — törhetetlen, lelkes és izzó magyaroknak?

Céltalan, felesleges.

Ha mégis megszólaltunk Gömbös Gyula invitálására, ez azért volt, mert mi az ő beszédét nemcsak a törökszentmiklósi követ egyéni és legszemélyesebb megnyilatkozásának tartjuk, hanem benne kormányprogramot látunk.

Bethlen István gróf, mint tudjuk, liberális férfi. Ő mindazt, amit Gömbös Gyula elmondott, nem mondhatja el a miniszterelnöki székből. Ő azt csak gondolhatja. Gondolja is. És politikájával élő valósággá változtatja. Annak azonban semmi akadálya sincsen, hogy a miniszterelnök s az összkormány vélekedését e dolgokról szavakba öntve is kifejezze, a választási vezérkar főnöke, az egységspárt spiritus rectora, az a Gömbös Gyula, akinek a miniszterelnökségen a választások alatt hívatata volt, aki a mai nemzetgyűlés tagjait képviselőkké megválasztotta, aki ma nem egy miniszternél fontosabb faktora a kormányzásnak. Ő Bethlen István jobbkeze. A hang Ézsaué, s a kéz az idősebb Ézsau keze. Tartozunk ennek a kéznek annyival, hogy invitáló mozdulatát illedelmesen visszautasítsuk.

A zöld asztal mellé leülnünk felesleges. Felesleges leülnünk a zöld asztal mellé olyasvalakivel, aki, mint Gömbös Gyula, a kurzus világnézetének — ők a kilengések, a kiviteli engedélyek és a jogfosztások rendszerét nevezik világnézetnek — alapján áll.

Mi az ország sarkalatos alaptörvényeiben — az állampolgári s a felekezeti jogegyenlőségről szóló törvényekben — megállapított jogainkat követeljük s megszüntetését mindama rendeleteknek és a csonkaparlament által hozott törvényeknek, amelyek alaptörvényeink szellemével ellenkeznek.

Ez és csakis ez az út vezet a konszolidációhoz.

Gömbös Gyula beszédének csak egyetlenegy mondata van, amely reményt ad arra, hogy eljutunk odáig. Ez a mondat arról szól: gyalgó emberek vagyunk (Gömbös Gyula is az) és tévedhetünk (Gömbös Gyula is tévedhet). Ha Gömbös Gyula beszédét régebbi beszédei mellé állítjuk, szembeszökő, hogy két esztendő alatt mennyi... tévedését látta be a szabadkőműves székház elfoglalója, aki még nem is olyan régen a szabadkőműveseket, a szociálistákat s a zsidókat tette felelőssé a háboru elvesztéséért. Reméljük, hogy Gömbös Gyulának nagyon rövid idő alatt be fogják látni, hogy mindaz, amit csináltak borzalmas tévedés volt, hogy a jogi formákat, amelyeket Gömbös ma még mellőzendőknek tart, mellőzni nem lehet, s hogy sürgősen jóvá kell tenni mindazt, ami ellenünk „a jogi formák mellőzésével“ Orgoványtól a trafikrevízióig, elkövettek.

Sándor Pál legutolsó beszéde alatt a legnyugtalanabb Csilléri András volt, aki többek között azt is megkérdezte: „Ki mondta azt, hogy a zsidók hozták be a románokat?“ Mi több nevet tudtunk volna felsorolni és nem volt kétségünk aziránt sem, hogy maga Csilléri András is azok közé tartozott. Egy olvasónk ennek igazolására egy röptvet juttatott hozzánk, amelyet még az első választás alkalmával adott ki. „A szó elrepül, az írás megmarad“, írja a felhívás végén, az elején pedig azt írja: „Elitéljük azokat, akik a forradalomban a hadsereget tönkretették és a románokat a nyakunkra hozták.“ Más érdekes dolgokat is elmond Csilléri ur. Mi azonban csak ezt akarjuk a fejére olvasni. Igenis, ő is azok közé tartozott, akik ezt a rögalmat terjesztették. Ne próbálja letavadni: Az írás megmarad.

Nem szabad a zsidókról beszélni

A nemzetgyűlésen a kérdéseket újabban abból a szempontból is osztályozzák, hogy melyik a „kényesebb“. A házszabályok ugyan semmiféle ilyen megkülönböztetést nem ismernek és a képviselőket a szólás szabadság joga minden kérdésben egyformán megilleti, mégis az elmúlt héten, mikor Nagy Ernő képviselő bejelentette, hogy a zsidókérdésről kíván szólni az elnök így szólt:

— Kérem a képviselő urat, hogy ezt a kényes kérdést lehetőleg gyorsan tárgyalja le.

Derűltség jutalmazta a tárgyalásvezetésnek ezt a legujabb fordulatát. A „kérdés“ talán nem is abszolút értelemben volt kényes, inkább arra volt ezuttal tekintettel az elnök, hogy a „liberális“ kormányzópárt tagjainak az idegeit ugyanezen az ülésen már meglehetősen igénybevette Pakots József, aki az egész kurzuspolitika rákfenéjét a mesterségesen felszított zsidógyűlöletben diagnosztizálta. Egy magyar író, keresztény ember vallomást tett az ország színe előtt, nyíltan elmondotta, hogy mi vitte őt a politika küzdőterére. A kulturált keresztény és nemzetét őszintén szerető magyar fájdalommal ecsetelte azt a romboló munkát, melyet a kommunbukása után a megújódást hirdető politika végzett. Ő nem volt tekintettel a kérdés „kényességére“ és a jobboldalnak végig kellett hallgatni azoknak a gyújtogató antiszemita rőpiratoknak minden hazugságát, a melyekkel Haller István az új politika gyűlöletmagvait elhintette, a melyeket az állam pénzén nyomattak ki, autókából osztogattak, a melyeknek kifüggesztését hazafias kötelességnek hirdették s a melyek nyomán gyultak ki a diszeli pogromrakéták, folyt a Dunántúlon ártatlan zsidók vére és teltek meg zsidó hullákkal az orgoványi erdő fűzfái.

Elhisszük, hogy nem volt kellemes meghallgatni ezt a tetemrehívást. Értjük, hogy kellemetlen volt meghallgatni a kultura zsidóüldözéseinek a felhánytorgatását, a numerus clausust, az Alexander Bernátoknak, Marcali Henrikeknek az egyetemről való elűldözését, a zsidó tanítókkal való szégyenletes elbánást.

A jobboldal idegeit már egynéhányszor igénybevételek a szeggyentörvényrel és Peidl Gyula, Györki Imre, Horváth Zoltán, Rassay Károly után Pakots József tett vallomást róla, hogy a keresztények sem abban látják a fajvédelmet, hogy az egyetemekből ébredő alakulatokat szerveznek és a tanulni vágyó ifjúságot a nyomor emigrációjába kergetik. Pakots József nem állotta a „kényes kérdés“ minden részletét a nemzetgyűlés elé tárni. Szavaiból a komoly, őszinte hazafi mély fájdalma szólalt meg és ez a fájdalom egy pillanatra talán megszólaltatta a prágai, brünni és lipcei padlásszobák diáklakóiban a hazavágyó szív keserű húrjait, amint az üres szobában egy véletlen sóhaj megszólaltatja a sarokban pihenő, porlepte, elfelejtett hegedűt...

A „liberális“ kormányzópárt tagjaiban nyugtalanságot és idegességet keltett a zsidó diákok, egyetemi professzorok és tanítók tragédiája, lidércnyomást idézett elő 1919. őszének véres emléke és a mikor Nagy Ernő újra rátért a zsidókérdésre, az elnök szerette volna, ha a nemzetgyűlés kiméletesen tulesett volna ezen az újabb izgalmon. A tragédiák és a vér, a gyűlölet izzó máglyái után jobban esett volna valami könnyebb műfaj, esetleg Csontos bácsi, vagy Kuna P., egy kis zsidózás, melyben felszabadult kedéllyel résztvehetett volna az egész t. Ház... E helyett Nagy Ernő a „kényes kérdés“ visszaját rajzolta meg és a nyomorgó zsidó diákok, elesapott zsidó tanítók és elűzött zsidó tudósok után az ő szavai nyomán megjelentek a nemzetgyűlés előtt a háboru glóriás zsidó katonái, a hősi sírok meggyalázott zsidó vértanúi, az elvagadott országrészeknek magyarságuk miatt üldözött

szegény szürke kis zsidói, a szatócsok, akik még az üldözés és fenyegetés kancsukái alatt is magyar cégtáblát függesztenek a boltjaik fölé és a magyar szót, magyar érzést ápolják, míg itthon a Hangyák, a közigazgatás elveszik a zsidó boltos kenyérét, üzletét, áruját és a zsidó kereskedelem egyetlen intézményeül a derest iktatták be a törvénytárba.

A magyar zsidóság tragédiájának ez a kettős propagandafilme sok volt a zsidó szavazatokkal megválasztott egységespártnak, annak a tábornak, a mely Orgovány javított és bővített kiadásáért lelkesedik és a zsidóság jogegyenlőségének a kérdését „oh“-val szereti „gyorsan letárgyalni“.

Már Pakots beszéde alatt kitört Benárd Ágostonból az indulat:

— Már megint a zsidókat védik! kiáltotta ingerülten.

Mikor aztán Nagy Ernő megállapította, hogy a megszállott területeken a zsidók azok, akik a magyar nemzeti eszméért küzdenek: a jobbközép derültségben oldotta fel idegeskedését. Arra a megállapításra pedig, hogy a zsidók éppen úgy eleget tettek honfiai kötelességüknek, mint a keresztények, Varsányi Gábor, az orgoványi követ azt kiáltotta:

— Ezt tagadom.

Báró Podmaniczky Endre csak egy káromkodással tudott felelni:

— Zsidóvédő — harsogta Nagy Ernő felé. Öry-Szabó Dezső pedig, aki írásban kötelezte magát, hogy a numerus clausus ellen küzdeni fog, gyorsan megtalálta a mentő formulát:

— A becsületes zsidókat nem kell védeni...

A zsidókat egyáltalában nem kell és nem szabad védeni. A zsidókról nem szabad beszélni. Ez a második alapelve a nemzetgyűlésnek. Méltán és a kurzus szellemében egészíti ki az első axiómát, amely azokról a sörház-utcai és orgoványi virágokról szól, amelyeknek nem lehet megtiltani, hogy a zsidó vérrózsák állandó kikeletét varázsolják a kurzus politikájának az útjára.

A gyülölködökhöz nincs szavunk. Azokkal szemben ott vannak a Pakots Józsefek és Nagy Ernők, akik nem engedik elszikkasztani, elposványosítani és elleplezni a „kényes kérdéseket“.

Még nyílnak a völgyben

a kerttől virágok, még pompájában van valamennyi virág, amelynek még Bethlen István sem tudta megtiltani, hogy ne bontsanak szirmot. A nemzetgyűlésen is kifeslettek a tavalyi újak hajításai: Fanglerék és Dánérék minden szellemi terméke újra kihajított. Az orgoványi erdő is új antiszemitizmus illatát küldte fel hozzánk. Még minden virágzik és senki sem gondol az őszre. De veszedelmesen közeledik a szeptember. Újra megkezdődnek a beiratások. A zsidó diákok megint egyetemre akarnak járni, az elemi iskolás kisdíjakok a középiskola kapujára tekintenek vágyakozó szemmel. „Liberális“ miniszter urak, Szentpály, Öry-Szabó, Scitovszky képviselő urak, Bugyi Antal követ ur és valamennyien, akik a zsidók szavazataiból lettek képviselők és akik ígéreteket tettek a zsidó választóknak: mi lesz a numerus clausussal, mi lesz a tízéves gyerekek numerus claususával, a felvételi vizsgákkal? Kultuszminiszter ur, mi lesz a zsidó egyetemmel?...

A zsidó diákok rettegve nézik a napok fogyását, a kis diákok magolnak az inkvizitórius lélekvizsgálatra és a külföldi diákok gyűjtik verejtékezve a garasokat az utlevélre, pasutli és szigorlati költségekre, a rettenetes nyomor újabb szenvedéseire. Zsidók ne felejtsetek el a diákokat. Kérjétek az urak képviselőitől ígéretet és teremtsétek meg a központi zsidó diákbizottságot!

A bálvány megszólalt

Von Wolff Károly megtartotta szűzbeszédét a nemzetgyűlésen. Hívei és ellenfelei izgatottan teljesen figyelték fel. Wolff Károlytól, akinek a fővezérlete alatt Budapest olyan rohamos fejlődésnek indult, most végre meg fogjuk tudni, gondoltuk, hogyan kell felvirágoztatni ezt a meggyötört országot? Tőle, a nagy tettek emberétől, aki mellett százezrek mentőangyala: Pedlow is csak kis kapitánnyá törpült, tőle, Csilléry és Zilahi Kiss barátjától meg fogjuk tudni végre, mit kell tennünk, hogy minden jóra forduljon s epedve vártuk a mély gondolatok záporát, hogy megtermékenyítse gondokban kimerült agyunkat. És Wolff beszélt. Arról beszélt, hogy a bankokban is be kellene hozni a numerus clausust s hogy a köztisztviselők nem gazdasági, de lelki krízisben szenvednek. A lelki krízis olyan nagy, hogy nem lehet tőle ruhát csináltatni, szemet vásárolni. Azután azt fejtegette a királyi kodifikátor ur, hogy a szociáldemokrácia meg akarja szüntetni a magántulajdont, amin Csontos bácsi igen csodálkozott. Mi már alig tudtuk türtőztetni magunkat, vártuk, hogy mikor jön majd az a néhány gondolat, ami, mégis, illik, hogy egy pártvezér országos zászlóbonatásánál ne hiányozzék. De bizony azok a gondolatok nem igen jöttek. Wolff nemes egyszerűséggel kijelentette, hogy ő csak az igazság útját követi. Az igazságét. Csakis. Azt, sajnos, nem mondta meg pontosan, hogy mi az igazság, pedig Buddhától, Aristotelestől, Scotus Erigenától, Bacontól és Montaignetől kezdve Csontosig, Spencrig, Rathenauig, Bergsonig és Einsteinig az összes nagy bölcselők szellemeit örök hálára kötelezte volna Károly bácsi, ha megmondja, hogy mi az igazság? Mert fentvezettek nem tudták kitalálni, bár közülök többen, életük végéig egyre azon gondolkodtak. Azután a tiszta és nemes demokráciáról kezdett beszélni Károly bácsi, a Wolff-védjeggyel — két száguldó lipicai s egy királyi borpince — ellátott tiszta, nemes demokráciáról, az igazságról, tetszik tudni, nem a Lloyd George-féléről, nem a Harding-féléről, nem a Vázsonyi-féléről, hanem arról a demokráciáról, amely Csilléri szabadalma. Azt, hogy ez a demokrácia milyen, Károly bácsi a szűzbeszéd izgalmas szintén elfelejtette megmondani, de akinek van esze, az ugyanis rögtön rájön magától is. Amikor ehhez a ponthoz ért, már nagyon türelmetlen voltam. Vártam a vezérlő gondolatot. De Károly bácsi ahelyett, hogy olyan destruktív dolgokkal töntet volna meg a beszédét, mint amilyen a gondolat, gyorsan leült. A dolog nagyon kellemtelen, mert most már igazán nem tudom, hogy kitől fogom megtudni, hogyan kell megmenteni a hazát?

Az új náccos

A zsidóság parlamenti harcosai sorában ezen a héten Fábrián Béla mutatkozott be először a nemzetgyűlés akusztikájában. Fábrián Bélát régóta ismerjük könyveiből, a város házán tartott temperamentumos és bátor beszédeiből és az Egyenlőségben megjelent finom, hangulatos cikkeiből. Mégis meglepetéssel hallottuk őt a parlamentben. A fiatalos temperamentumot és az írói szárnyalást legyőzte a higgadt okosság. Fábrián Béla a gyakorlati élet göröngyös talaján mozgott, az élet mindennapi súlyos problémáit fejtegette meggyőző erővel és szeretettel, munkát hirdetett. A zsidókérdésben Gömbösnek kellett felelnie és Fábrián ezt a nehéz feladatot is a legszerencsésebben oldotta meg. Örömmel és büszkeséggel fogadjuk a zsidó politikusok fiatal új harcosát, aki Vázsonyi Vilmos, Sándor Pál és Bródy Ernő után vállalta azt a történelmi feladatot, hogy a magyar zsidóságot a mai súlyos időkben megvédelmezze a rágalmak és vádak ellen és küzdjön a magyar zsidóság törvényes jogainak és szabadságának helyreállításáért.

Mérő Jenő Butorgyára, Budapest, VII., Rózsa-utca 22. sz. Kizárólag elsőrendű butorok.

Veszedelemben a zsidó iskolák

A trianoni kíméletlen és igazságtalan eljárásnak szomorú következménye az 1922. évi VI. t.-cikk, mely a megsemmisített ország területi nagyságának és népességének aránya szerint szállítja le a köztisztviselők létszámát. Ez a létszámcsökkentés július 1-én egyes kategóriáknál már megkezdődött s fokozatosan végre is lesz hajtva az egész vonalon. A most tárgyalás alatt lévő indemnitási javaslat 9. §-a az államsegélyes tanári, tanítói és óvónői állások után adott államsegélyek beszüntetésére megállapított határidőnek december 31-ig való meghosszabbításáról szól, vagyis a legtöbb zsidó iskolát érintő ez oly igen életbevágó ügy a jövő tanév első harmadában kerül tárgyalás alá. Sajnálatos közömbösségre vall, hogy az érintett körülmény a hazai zsidó felekezetnek minden egyes tagját, már a hír első fölbukkanása alkalmával is föl nem rázta ebből az érthetetlen lethargiából. Tespedség ez, vagy a helyzet föl nem ismerése. Nem kutatom a kormány eljárásának okát. Föltételezem, hogy csak végső szükség diktálta parancs kényszeríti arra a *kulturrelles cselekedetre*, hogy a tanítók számát apasztja, ellentétben minden más, művelt és öntudatos közösséggel, mely a *tanítók számának növelésében látja meg a kulturidél megvalósításának lehetőségét*. Az iskolák apasztását, a tanítók elbocsátását végzetes veszedelemnek tartom. Ne lássa senki ok nélküli rémlátásnak ez írásomat azért, mert eseteket nem sorolok föl. Ma, — ismétlem, — csak hangtalan villódzásokat láthatunk; amikor a vihar már dólni fog s iskoláink recsegve összeomlanak, akkor már késő lesz a fejnélküli kapkodás, a síró sopánkodás, a tehetetlen bánkódás. A felekezet mentő várai, a magyarságnak legjobb, igenis: legjobb iskolái akkor már nem lesznek menthetőek. Ma még segíthetni a bajon, holnap talán már késő lesz. Ma — tényként — csak annyit tudunk, hogy egyik-másik tanfelügyelőség élénken érdekli a zsidó iskolák népességi statisztikája iránt s ha a tanulók között más vallásukat is lát (s melyik zsidó iskolában nem volt mindig s melyikben nincsen ma is, a kurzus idejében is, keresztény gyermek!) a magyarságnak tehát előnyös eseteket ha lát, keveset mondó, de sokat sejtető, látszólag csak odavetett megjegyzésekkel azt éreztetik velünk, hogy a fennálló tételes törvények betűje s intenziója ellenére a másvallású gyermekek számát levonják a tanulók létszámából, s csak a zsidó gyermekek száma alapján mérlegelik az illető zsidó iskola körülményeit s állapítják meg az iskola, illetve tanítói állás államsegélyének fentartását vagy megvonását.

A magyarországi zsidó iskolák legtöbbje ugyanis államsegélyes; így van ez a többi felekezeti iskolával is. Azokat még sem fenyegeti olyan baj, mint minket, mert csak nálunk alakult ki vezető elvnek az az álláspont, hogy áldásos, nevelőmunkát csak az az iskola végezhet, ahol nem állítják lehetetlen feladatok elé a tanítót. Hisz éppen ebben is rejlik iskoláinknak egyik nagy előnye s éppen ez okból is küldi sok másvallású, többnyire az intelligenciához tartozó polgártársunk a zsidó iskolába gyermekét. Ha most az államhatalmat az a szűkkeblű, rideg szempont vezérli, hogy — mondjuk, mert úgy hallatszik, — harminc tanuló nál kevesebb létszámú tanítói állástól meg akarja vonni az államsegélyt, akkor ezzel csak azt árulja el, hogy a lelkeket még nem járta át Eötvös idealizmusa, a kétezer év előtt élt zsidó állambölcsek elveiről nem is szólva. Találnak-e, keresnek-e módot, alkalmat és lehetőséget a magyarországi zsidó felekezet vezető tényezői arra, hogy ez irányzatnak kialakulását lehetetlenné tegyék higgadt érveléssel, bölcs mérséklettel, hogy felvilágosítsák a legilletékesebb fórumot arról, hogy a minisztérium valamelyik szobájában az íróasztalnál görnyedő hivatalnoknak e kiizzadt, kinban fogant gondolata szégyent hoz erre a szerencsétlen, különben is megtépzott nimbuszu hazára, melynek anyagi áldozatok árán is ezer érdeke megtartani szellemi fölényét? Nem lerontani, — ellenkezőleg: dédelgetni kell az olyan iskolákat, ahol nemzetnevelő munka folyik, ahol vallás-erkölcsi szellem uralkodik; csak ezeket a szempontokat volna szabad mérlegelni az államsegély kérdésében; kicsinyeskedő számszerűségeket öntudatos kormányzati ténykedésben nem szoktak előtérbe tolni.

Fölvetem itt, a nyilvánosság előtt a kérdést: foglalozott-e már a felekezet ezzel a kérdéssel s ha nem — szükségemnek látja-e, hogy haladéktalanul lásson munkához erővel és akaratval, lelkeséssel s kitartással?

Es ha a jóakarát hiányában kárba vész minden igyekezetünk és süket fülekre talál minden érvelésünk, — van-e programja a felekezetnek arra, mi módon menti meg iskoláink kb. 50%-át? A hitközségi adózás nagyon labilis alap, nemcsak azért, mert adót senki se szeret fizetni s nemcsak azért, mert fizikailag látható módon rosszabbodik a zsidóság anyagi helyzete, tehát a legtöbb zsidó hitközség anyagi bázisa is. Erre az ingadozó, repedésszerű alagra nem lehet megvitatlanul hivatott várakat építeni. Könnyelmű önállatás volna ez, potemkiniadák festése.

Segítség az Országos Izraelita Iskolaalap volna. Ma, hirtelenében ezt megteremteni nem lehet, de lemondani róla: nem szabad. Ha valaki ennél célravezetőbb megoldást tud, álljon elő vele s mutasson rá, mi módon tehetnénk szert az anyagi erő akkora mértékére, mely mindig képes lesz a zsidó iskolákat megtartani, rosszakarát ellen megvédelmezni s a föltétlen biztonság érzetét beléje nevelni s ezzel a nyugodt, belterjes fejlődést biztosítani. Én ma is álmodom egy ilyen alap szervezéséről, melynek ezer karja állandóan gyűjtene erőt, nem pillanatra fellobbanó áldozatkészségeket, hanem filléreket és koronákat mindenhol és minden alkalommal. Addig azonban, míg ez megszületik, idő mulik, a mai viszonyok között pedig — hisz nem tudhatjuk, mit hoz a holnap! — iskoláinknak rögtönri segítség kell. Haladéktalanul fel kell tehát kutatunk akár varázsvessző igénybevitelével is minden forrást, mely a kiszikkadásra kárhóztatott meder táplálására alkalmas. Tudom, azoknak a forrásoknak eredetileg meg volt a maguk önálló céljuk s rendeltetésük, de a vihar, mely végigszágulott rajtunk, belátható időn belül lehetetlenné teszi ezeknek felhasználását és — hogy a sok közül — csak egyet is említsek: azt a körösmezei zsidó iskolát már nem táplálhatja a közalap, a rázánt pénzt a veszendőbe induló csonkamagyarországi zsidó iskola megmentésére kérjük, ezt is, valamint a közalap egyéb, talán terméketlen célokat szolgáló pénzalapjait is. Ne szálljon velem perbe senki sem azzal, hogy a közalapnak megszabott feladatai vannak; fenekestül felfordult helyzetünkben tul kell tennünk magunkat ilyen látszólagos akadályokon. Amikor a házam lángban áll, nem törődhetem virágos kertem sérthetlenségével; keresztül kell gázolnom rajta s erőmön túlmenő munkát kell végezni. De nemcsak a közalapra áll e pár szóba foglalt igazságunk; ez a példa csak a szemléltetés célját szolgálja s ha utána látunk, találunk ugy a felekezet egyetemének, valamint az egyes hitközségek háztartásában is olyan tételeket, melyektől az egyetemesség minden kára és veszedelme nélkül el lehetne venni az eddigi segélyforrásokat, hogy azokat mind a zsidó iskolák szolgálatába szegődítve, egy nagyarányú tettel példát mutassunk következő nemzedékeknek is, hogy egy önértékes, értékének tudatában lévő közönség elhatározó lépéssel nagyot alkothat, ha van benne — akarat.

Vegye fontolóra e sorokat minden illetékes tényező; ne tekintse, honnan erednek azok, hanem mit tartalmaznak. Sok gondolkodásra, aprólékos latolgatásokra nincs érkezésünk. Az idő int és sürget; ha a közömbösség, a fitymálkodás vagy a föltényes mosolygás miatt a cselekedet késik s strucc módjára homokba dugjuk fejünket s ha e bűnünk miatt iskoláink megroppannak, működésükben elsorvadnak s így a felekezet mentő- és nevelő tényezői összeomlanak, akkor ne panaszkodjék ám senkisé, és ne siránkozzék, mert joggal fogja mindenki ránk olvashatni az igazságot, hogy: segíts magadon s az Isten is megsegít.

(Jászberény.)

Szabó Adolf.

Az újjáépítés munkájára „Szakértői Liga” alakult, amelyben minden kérdésnek a legkiválóbb szakférfiak foglalnak helyet. Ezt a szakértelmet tulajdonképpen leginkább a kormánytól és a nemzetgyűléstől lehetett volna elvárni, hiszen a kormányban vannak a szakminiszterek, a nemzetgyűlésen a szakbizottságok. A nemzetgyűlés szakférfiak azonban mással vannak elfoglalva. Mózer Ernő például azzal, hogy az internáló táborban singlédó „külföldi” zsidókat csirkefogóknak bélyegezze, Láng János azzal, hogy a zsidók ellen feljuttassa a deres törvényt, Kiss Menyhért azzal, hogy Héjjast magasztalja, Varsányi Gábor pedig, hogy pogromra izgasson. Szerencsére nem mindenki került be a nemzetgyűlésbe. Egynéhány szakférfi még szabad. Nyilván a megcsappant elfoglaltságára való tekintettel került be a Ligába Ereki Károly is, aki — ha nem csodánk — a furda és a zsidóháború szakértője lesz.

A magyar zsidóság Amerikában

Történelmi vázlat.

I.

Ha valaha teljes egészében megiródik az Amerikába irányult és irányuló magyar kivándorlások való története s ezzel kapcsolatban az a szerep, amelyet a kivándorolt magyarság, mint faji egész, Amerikában betöltött, kell hogy szó kerüljön arról a szerepről is, amit a magyar kivándorlások hosszú folyamata alatt s éppen a magyarság érdekében, a kivándorolt magyar zsidóság vitt a tengerentúl. Hiszen ennek a szerepnek legrégebb emlékei sokkal messzibb multra mutatnak vissza, mint a máiglan ismert magyar-amerikai kivándorlások, ha tudjuk, hogy maga a hivatalos magyar történetírás is, ezeknek a kivándorlásoknak mindmáig csupán két válfaját ismeri és különbözteti meg: a 49-iki függetlenségi harcunkat nyomon követő u. n. politikai emigrációt s az 1864-ben megindult és azóta is folyamatosan tartó gazdasági kivándorlást. Ami e kettőn túl, e kettőt megelőzőleg lehetett és volt, arról pár odavetett, szinte semmitmondó megjegyzésen kívül, egyebet nem tud és nem mond.

Pedig, hogy volt és volt annak ellenére, hogy az erre vonatkozó adatok rég feledésbe merültek, azt az újabb történelmekutatások kétségtelenné teszik.

Rónay Jácint írja a maga Napló-jában, hogy Kossuth Angliába való érkezésekor (1851. október 26.), a southamptoni polgármester „egy lobogót nyújtott át Kossuthnak, melyet Amerikából a newyorki magyarok küldtek Magyarországnak, de későn érkezett, akkor, midőn a magyar nemzet szerencsecsillaga már leáldozott; a vámhatóságnál nem volt, aki kiváltsa, így került a southamptoni magyar birtokába, ki azt Kossuthnak ajánlá föl...”

A newyorki magyarok tehát a zászló küldésekor (1849 tavaszán) már mint *testület* szerepeltek s így föltétlenül kellett, hogy nagyobb legyen a számuk. És kikből állott ez a zászlóköldő newyorki magyarság? Legnagyobb részük abból a magyar zsidóságból, amely az u. n. politikai emigrációt, tehát a történelmileg ismert legrégebb magyar kivándorlást megelőzőleg költözött — Amerikába.

De lássuk a tényeket.

A legelső magyar zsidó, akinek a politikai emigráció előtti amerikai kivándorlásáról tudunk, az 1774-ben Ó-Budán született Spitzer Benjámín, aki mint egy hamburgi hajózási vállalat tengerészkapitánya kerül 1798-ban az akkor még francia birtokban levő New-Orleansba, hol megtelepedvén, mihamar az egyik ottani legnagyobb kereskedőház tulajdonosává küzd föl magát. Ez a magyar zsidó Spitzer volt az első, aki az akkor még jőformán teljesen ismeretlen Magyarországot kereskedelmi összeköttetésbe akarta hozni Amerikával. Hogy ez a nagyhorderejű, nemes szándéka nem sikerült, nem ő rajta mulott. Tervének megvalósítása céljából, 1820-ban hazafelé indult, de hazatérő útja közben, Bécsben utólérte a halál. Bécs régi zsidó temetőjében talán még föltalálható a bemohosult gránitobeliszék, Spitzer földi maradványainak emlékeztetője s rajta a sokatmondó fölírás:

„Hier ruhet die Asche des Edlen Mannes

BENJAMIN SALAMON SPITZER

Bürger zu New-Orleans,

als Nordamerikanischer Schiffskapitän

umsogelte er zweimal unsere Erde

In Mitte seiner räumlichen Laufbahn

ergriffe ihn der Tod...”

(Constant v. Wurzbach: Biographische Lexikon, XXXVI. K. 130—31. l. V. 5. Sonntagsblätter. Wien, L. Jahrg. (1842.) 717. l.)

A hazai származású Fürst Mór zsidók, Kisek ne-

vét az amerikai műtörténelem örökítette meg, 1807-ben költözik az Egyesült-Államokba. Vele egyidőben, ugyan csak az 1800-as évek elején vándorol ki a pesti *Leimer*, ki Triesztből Philadelphiába kétszer is hozatott magyar borokat, de szállítmányai a tengeren megromlottak (Böloni Farkas: Utazás Észak-Amerikában. 2. kiadás. Kolozsvár. 1835. 211—13. l.) s így meghiusult az a terve, hogy a magyar boroknak piacot teremtsen Amerikában. Sokkal több szerencsével járt nála a szekszárdi *Schwartzter*, aki már 1820-ban New-Yorkban fölállítja az első magyar borrhaktárt s így tulajdonképen elsőnek indítja meg a magyar-amerikai kereskedelmet. (Vasárnapi Ujság. 1860. évf. 25. sz.)

Ettől az időtől fogva mind tömegesebb magyar-zsidó kivándorlókkal találkozunk s ezzel szemben mindjobban domborodik ki ennek a kivándorolt zsidóságnak Amerikában vitt *nemzeti* szerepe, amely különösen a bekövetkezett magyar függetlenségi harc folyamán adta hazafias érzésének legszebb bizonyosságát. S ez annál jellemzőbb, ha tudjuk, hogy az itthoni zsidóság a márciusi eszmék diadalrajuttásával nem jutott a szabadság, egyenlőség és testvériség élvezetébe, hanem ellenkezőleg, a szomorú szenvedések olyan korába, amikor a bekövetkezett zsidóüldözések folytán (Dr. Bernstein: Az 1848—49-iki szabadságharc és a zsidók. Budapest. 1898. 83. l.) mint mentőeszköz után kapott az itthoni zsidóság az Amerikába való kivándorlás eszméjébe, amelynek érdekében Pesten megalakul a „Központi kivándorlási egyesület” (Der Ungar. 1848. május 19. sz.) és a „Pozsonyi izraeliták között alakult kivándorlási társaság” (Budapesti Hiradó. 1848. május 20. sz.).

Récz Rónay Károly.

Ébredők vesszőparipája

A Ébredők csakugyan következetesek. Ezt nem lehet elvitatni tőlük. Következetes makacssággal nyargalnak vesszőparipájukon. Azon, hogy mindennek a zsidók az okai, Héjjas Iván letartóztatásának is a zsidók az okai. Miért, hogyan? Miért ez a kérdés? Mi köze az Ébredők bünkeresésének a logikához? Vezérüket a kormány letartóztatta, s megindult ellene a bírói eljárás. Az Ébredők azzal harsogják tele a világot, hogy Héjjas Iván a zsidó hatalom áldozata. Tehát: „Le a zsidókkal!” „Éljen Orgovány!” Szinte azt kell hinnünk, hogy kevésbé fáj nekik a vezér letartóztatása, mint amennyire örülnek azon, hogy új ürügyet kaptak a zsidók szidalmazására.

Minket, zsidókat Héjjas Iván ügye csak annyiban érdekel, mint egyik közéleti esemény. Az ügy teljességgel nem hozza emócióba a zsidó kedélyeket. A zsidók nem fűznek hozzá semmiféle várakozást. Se jót, se rosszat. Egyszerűen tudomásul vesszük, hogy Héjjas Ivánt saját vallomásai alapján a magyar független bíróság a kezébe vette. És itélni fog ügyében. Ugy, ahogy bölcsesége és igazságszeretete jónak látja. Aki ez ellen revoltil, az a magyar igazságszolgáltatás ellen ágaskodik. Az egész Héjjas-ügyhöz semmi közünk. De az már nem lehet közömbös se a magyar zsidóságra, se a magyar közéletre, de sőt a magyar államhatalomra sem, hogy az Ébredők a Héjjas-ügy apropójából is a zsidók ellen izgatnak. Amennyiben a Héjjas-ügy összefüggésben van a nyugatmagyarországi ügyel, a zsidók az egész világ előtt érthető konfessziót tettek arról, hogy mi az érzésük és mi a törekvésük Nyugatmagyarország sorsa és hovatarozandósága dolgában. A zsidók bebizonyították, még pedig nem lármás hejehujával, hanem cselekedettel, hogy a Magyarországtól elrabolt nyugatmagyarországi részen is magyarok akarnak maradni. Bebizonyították a népszavazásnál, hogy törhetetlenül ragaszkodnak a magyar hazához és nem csalmáltak konjunktura-politikát, az Ébredők oktalán fellépése ellenére sem.

A numerus clausus száműzöttjei

Külföldről érkezett férfit írja a száműzött zsidó diákok hősiességéről ezt a beszámolót. Nyomor és szenvedés az osztályrészük fiainknak, akik hűek a vallásukhoz, magyarságukhoz és a tudományhoz. Segítent őket minden zsidó kötelessége.

Elűzték őket, Berlin, Lipcse, Bécs, Prága és Brünn az állomásutjok és itt vivnak vérveritéken, küzdelmesen nehéz harcot az étellel. Vannak közöttük, akik itthonról nekik juttatott anyagiakban győzik, ezeknek még a tanuláson kívül szórakozásra is futja, ám, tulnyomó részüknek élére kell állítania a garast, mert maga alá gyűrné őket kint, idegenben az élet. Hogy mi ez, milyen vészőfutás az eliramodó napok és hónapok mentén — csak ők tudják és azok, akik a szülői szívnek aggódó féltésével bocsájtották őket utra és bizonytalan pénzügyi kalkulációkba bocsájtkozva, küldik utánuk a kuporgatott koronákat.

A berlini magyar diákok legnagyobb része a numerus clausus miatt kénytelen odakint élni. Vannak közöttük nagyon, nagyon szegények, akik itthonról semmit sem kapnak. Leglelkesebb tagjai a berlini Magyar Főiskolai Hallgatók Egyesülésének, a Verein Ungarischer Hochschüler-nek. A Friedmann-féle vendéglőben, a Fürtherstrasse 11. szám alatt, meg a Nürnberg Platz-i Café Nürnbergben szoktak összejönni esténként és itt vitatják meg idegenbe szakadt életük eseményeit.

Tulnyomó részük műegyetemi hallgató a berlini magyar diákoknak, mivel hangos jelszavak divatja két esztendővel ezelőtt különösen a Műegyetemen járta. De elég sokan vannak hozzá, hogy juthasson belőlük az orvosi és egyéb fakultásokra, még művészeti pályákra is. Az utóbbi szakon a rendkívüli tehetséggel működő oroszoknak csinálnak erős versenyt.

Azok a berlini magyar diákok, akik itthonról érkező támogatás hiányában képtelenek lennének magukat fentartani, az amerikaiak által megszervezett Young Mans Christian Associationtól, egyszerűsített nevén: az Imkától kapnak támogatást. Azután nagyon megértő szívvvel és sokban segíti őket a Berlini Magyar Egyesület elnöke: Manowill Alfréd bankigazgató, akinél bármely pillanatban lelkes támogatásra találhatnak a magyar diákok. Kivétel nélkül a legnagyobb hálával emlékeznek meg róla az összes berlini magyarok, egy sincs közöttük, aki valamit ne köszönhetne Manowillnak.

De vannak, akiket ez sem ment meg. Büszke szegénységükben sehová sem fordulnak támogatásért és — Berlinben óriási a lakáshiány — kiszorulnak a külvárosi nyomornegyedekbe, egészen szélső periferiákra. Idegrendszerüket felőrlik a gondok és egy rendkívül tehetséges technikus, akitől idehaza kollegái csodákat vártak, de akit odakint legyűrt az élet, másfél hónappal ezelőtt a megpróbáltatások elől a halálba menekült. Pesten lakó özvegy édesanyja még semmit sem tud a haláláról. Az öngyilkos fiu egy csomó megcímzett levelet hagyott hátra és kérte barátait, hogy ezekből két-három hétben egyet-egyet irányítsanak hazafelé.

De nem is csoda! A létminimum havi 2500 márka. Egy butorozott szoba 400 márka, egy napi táplálkozás — nagyon szűkösön számítva — 50 márka. Láttuk egy hazatért berlini diáknak utiszámláját, így festett:

Berlin—Passau 320 márka. Passau—Wien 5000 osztrák korona. Wien—Budapest 800 korona.

Tessék hozzászámítani az utlevélbeszerzést, étkezést a háromnapos uton s egyebeket, amivel az utazás együttjár, kiderül, hogy csak a hazautazás négyezer korona.

Különben a németek szívesen fogadják a magyar diákokat Berlinben. Volt szövetséges nemzetük fiait látják bennük és megbecsülik őket, mindaddig, míg — össze nem tévesztik őket — a lengyelekkel.

A nagy nyomor mindenféle munka elvállalására bírja a zsidó diákokat.

Mikor az ősszel Cserépy Arzén, egy berlini magyar származású filmgyáros jövő esztendei slágerét, a Fredericus Rexet készítette, kihirdette a műegyetemen, hogy a hallgatókat napi 40 márkáért statisztáknak alkalmazza. Vagy kétezen mentek ki a Tempelhofba, a filmvárosba és különösen az elsőrangban lovagló magyar fiuknak vette nagy hasznát Cserépy Arzén.

A bécsi magyar diákoknak is volt ilyen filmszereplésük. A Sascha-filmgyár napi 4000 osztrák koronáért keresett statisztákat a Sodoma és Gomorha című filmhez, amelyet a magyar származású Kertész Mihály rendezett s amelyben felesége, Lucy Doraine játszott a főszerepet. Ez a filmszereplés azonban nem sikerült olyan jól, mint a berlini Fredericus Rex. Mindössze egy délután játszottak kint a Sascha-telepén a magyar fiuk, mikor másnap megjelent a Sascha-gyár hivatásos statisztáinak és munkásainak figyelemztetése, amelyben felhívták a bécsi magyar fiuk figyelmét arra, hogy vigyázzanak, a sztrájkolókat akarják velük megtörni, — erre abbahagyták a munkát.

Vannak építészek az egyetemen, akik úgy szereztek pénzt maguknak, hogy a többi fakultáson tanulóknak készítenek rajzokat, de a technikusok közül többen elmentek egy villamosgyárba éjszakai munkásnak. Mások kereskedőcégeknél vállalták a magyar levelezés elintézését. Nem csoda, ha ezek azután társaik mellett elmaradnak tanulmányaikkal.

Pedig mindnyájukat hevíti a szorgalom. A tehetősebbeket azért, mert meggondolják: azért a sok pénzért idehaza mennyire vihetnék, a szegényebbeket viszont a vágy sarkalja, csak hogy minél hamarabb végezessenek. Akadnak közöttük 28—30 évesek, volt századosok, főhadnagyok, akik négy-öt esztendő hádfogságból kerültek haza és így veszítettek éveket. Itthon is elszaladt felettük az idő, vártak egy, meg másfél esztendőt, hogy talán mégis csak másként lesz egyszer. De nem lett másként és most ők is odakint tanulnak. Ezek panaszkodnak, hogy nem bírják az iramot. Nehezen jönnek bele a tanulásba; nem fog az agyuk.

Különösen a brünni architektúrán vannak kint sokan magyarok. A lehető legszebb dolgokat produkálják. A cseheknek néha majd leesik az álluk a csodálkozástól. Ellenszenvvel is viselhetnek irányukban és ezenyi akadállyal nehezítik meg előrehaladásukat. Annál inkább megbecsülik őket a németek körében.

Gyönyörű és megható levelet olvastunk a múltkor. Egy brünni magyar diák írta haza abból az alkalomból, hogy a szintén száműzött Beregi Oszkár a Morfium főszerepében Brünnben vendégszolgált.

Íme a levél:

„Furcsa találkozás volt ez, amikor mi, magyar diákok, fenn a színpadon megláttuk a magyar Beregit. Régebben a Nemzeti Színház állóhelyéről tapsoltunk neki

Lyoni selymek, angol gyapjuszövetek, francia granadinek és baflatok fel-

lőtté vásárolhatók nálunk.

Szöllösi és Rábai
selyem- és szövetszövetek.

Budapest, IV., Hajós-utca 14. (Szállás, szobák)

és most kiszorultunk mi is, ő is. Mi — mert részünkre „minden jegy elkelet”, ő, — mert a színészbejárónál az ismert felirat, hogy: Idegennek tilos a bemenet — kizárólag rá vonatkozott. Mi a hatodik szemesztert járjuk itt a száműzetésben az idegen kultúráért és a német tudományért és külföldi technikák Bécsből Aachenig nem győznek eleget csodálkozni a munkabíró és tehetséges „idegeneken”. És így van ez a szinpadon is, ahol Beregit ma Ferdinánd Bonn és Alexander Moissi között emlegetik. És most németül beszél a szinpadon. Tökéletesen. De mi egyre csak azt várjuk, mikor szólal meg magyarul. Mindegy. A sikere frenetikus. Az igazgató szerint a brünni Schauspielhausban ekkora siker még nem is volt.

Előadás után a színészbejárónál várjuk Beregit. Könyvek tódulnak a szemébe, amikor magyar leányok magyar nyelven szólítják meg.

Azután velünk, diákokkal és diáklányokkal együtt megy a kávéházba. Fekete bajor sört iszunk és magyar dalokat énekelünk. Szomorú mulatság ez.

— Mikor megyünk haza? — ez a kérdés jár körbe és nem a pohár.

Valaki azt mondta:

— Bereginék könnyű, aki ilyen tökéletesen tud németül.

— Ne higgyétek, gyerekek, — feleli a művész, — nem értem én a „der-die-das“-t. Amit hallottatok, azt csak betanultam. Rosszul beszélek németül. És aztán... a lelkét, a lényét nem lehet lefordítani az embernek.

Éjjelkor csendesen megyünk haza.

Haza?! ..

Törhetetlenül ragaszkodnak Magyarországhoz

A nemzetgyűlésen Nagy Ernő dicsérő szavakkal emlékezett meg a megszállott területek zsidóinak magyar hazafiságáról. A dicsérő szavakra a „liberális” kormányának pártja durva nevetéssel válaszolt. A javított és bővített kiadású Orgoványt hirdető és annak tapsoló egységes párttól el sem várható, hogy a magát üldözéseknek kitevő, tőlük elszakított zsidóságot bátorítsa, érdemeit elismerje. Erdélynek, a Bánátnak, Bácskának és a Felvidéknek zsidósága nem ügyel a wolfenau Wolfokot magukhoz ölelő kormánypártiak gunyakajára, nem téveszti össze a hazát a kurzussal és Gömbös legényeit a magyar néppel.

A román megszállott területeken az elszakadás óta tömegesen állították föl a zsidó iskolákat. Ezekben az iskolákban magyarul tanítottak és éppen magyar nyelvük miatt iratkoztak be seregestől a keresztény magyarok gyermekei a zsidó iskolákba. A román kormány most lecsapott ezekre az iskolákra; elrendelte, hogy szeptembertől kezdve vagy az állam nyelvén, vagy héber vagy jiddisch nyelven tanítsanak. A rendelet megjelenése után az iskolafentartó zsidó hitközségek képviselői, akiknek a számára a magyar nemzetgyűlés többségétől csak gunyakaj jár, — összeültek és a következő határozatot hozták:

Az erdélyi és bánáti zsidó iskolafentartó hitközségek képviselőinek 1922 június 12-én tartott értekezlete a következő határozatot hozta:

„Az értekezlet, melyen az ezen ország részben élő zsidóság minden vallási és nemzeti árnyalata képviselve van, megállapítja, hogy a új Directoratul General 5555—1922. számú rendelete, melyben a zsidó iskolákat arra kötelezi, hogy a zsidó tanítótól kezdve vagy az állam nyelvén, vagy héberül, vagy jiddischül oktassanak, a fennálló tételes törvényekkel ellentétes és semélfogva, mint törvénybe ütköző, vérelemes.

Az 1908. XLIV. t. c. 12. §-a és az ezt értelmező 1907. XXVII. t. c. 12. §-a semmi kétséget nem hagy fenn aziránt, hogy zsidó iskolákban, vagy az állam nyelvén, vagy jiddischül taníthatnak az oktatásnak tartalmát.

Ebből nyilvánvalóan következik, hogy a magyar anyanyelvű zsidó gyermekek oktatását a zsidó iskolákban az iskolafentartó választása szerint vagy román, vagy a magyar nyelven kell eszközölni.

Egyedül ez az álláspont felel meg a kulturális szabadság nagy elvének.

A kormányrendelet lévesen nyilatkozik a békeszerződésre, mert a békeszerződés a népi és kulturális jogokat nem szűkíteni, hanem tágítani szándékolja, így tehát létező tételes törvényben biztosított jogok elvételére a békeszerződés intézkedési alapul nem szolgálhatnak.

De sérti a kormány rendelete az iskolafentartó hitközségek törvényes autonómiáját is, amelyből világosan folyik az a jog, hogy az iskolák oktatási nyelvét a törvény keretein belül maguk az iskolafentartók határozzák meg.

Ezért az értekezlet kimondja, hogy törvényadta jogához törhetetlenül ragaszkodik, iskolái és a kultura iránti szeretetében fájlalja a sérelmes rendeletet és arra kéri a kormányt, hogy ezen amugy is keresztülvihetetlen rendeletet helyezze hatályon kívül.

Végül kimondja az értekezlet, hogy helyteleníti a tanulás szabadságának azt a korlátozását, amely a felekezeti iskolákból kitiltja a más felekezetek gyermekeit. Ennek az intézkedésnek a megszüntetése a kulturális szabadság elemi követelménye.

Százharminc évvel a numerus clausus előtt

Cseh és Morvaország határán újabb megint próbálkoznak a vérváddal, melyet a mi sajtónk Dunaföldváron szerzett volna kilobbantani. A régi vérvádkronikából ez alkalomból több érdekes esetet elevenítenek fel. Egyike bennünket is közelebből érdekel.

A lelketlen antiszemita agitáció 1844-ben arra indította a tarnovi zsidókat, hogy felségfolyamodvánnyal forduljanak az uralkodóhoz. A felirat ismerteti a négy legutolsó esetet. Elmondja, hogyan keletkeztek az alávaló rágalmak, mennyit szenvedtek a zsidók, mennyi vérontás követte mindig az ilyen vádakot, mint vették körül katonasággal a zsidó negyedeket, hogyan dulták fel a zsidók házaik előtt a hivatalos házkutatások, majd az öldöklések és rablások során. Elmondja a felirat azt is, hogy a végén mindenütt élve megkerült a meggyilkoltak hirdett gyermek, vagy kitünt, hogy a gyilkosságot nem is zsidók, hanem mások — egyes esetekben maguk a szülők — követték el. A felségfolyamodás meghatározó színekkel eszteli azt a retteget és lidércnyomást, mely az ilyen üldözések során az egész zsidóságra nehezedett és felpanaszolja, hogy a zsidók ártatlanságának a kitünése sem szünteti meg az ellenszenvet és a gyűlöletet s a vérvádmesék ebben a tekintetben valóban sohasem tévesztették el a céljukat. A gyűlölet csóváját a legképtelenebb hazugságokkal is sikerült tartósan elvetni.

A tarnovi zsidók a végén arra kéri az uralkodót: hozzon Ausztriában is olyan törvényt, mint a magyar 1791. évi 38-ik t. c., amely mondja ki, hogy „léves és helytelen, ha egy zsidó által elkövetett gyilkosságért az egész zsidóságot teszik felelőssé, amint egy keresztény bűnét sem lehet az egész kereszténységnek felróni”.

Valamikor így volt... Valamikor a magyar törvényhozást cttálták, ha az antiszemizmussal ellen védelmet kerestek. Valamikor a magyar törvényhozás járt legelő a türelmességekben és felvilágosodottságban. Ma csak a numerus clausussal „előztük meg Európát”, de aligha fogják a példánkat követendő mintául idézni. A kabinetiroda azt felelte: „bizák a zsidók az időre, hogy a zsidók ellen táplált előítéleteket és téveszméket megszüntesse”. Azóta 78 év telt el és az idők valóban elvezettek Wolff Károlyig és Haller Istvánig. Igaz, hogy csak Magyarországon. S ma újból vezetünk: a gyűlöletben, a türelmetlenségben és a felekezeti üldözésben, százharminc évvel a felvilágosodott magyar országgyűlés után...

Szabászati és női kalapkészítő-iskolákban szabni, varrni, kalapot készíteni tanítok. Magántanuláshoz szabási tankönyvem. Kalapkészítést olcsón vállalok. Művészetem. Galéria Eötvös Károly-körút 10.

Zalaegerszeg titkaiból...²

III.

Mit és hogyan kérnek az emberek? A könyörgő levelek írásából, stílusából, néhány odavetett szavából gyorsan kibontakozik egy-egy élet, egy-egy sors, a koldus szegénység, vagy a jobb napok után bezuhant nyomor tragédiája. A valódi nyomorúság, amely műveletlenségbe és állati türemsébe neveléssel bele az embereket, még hangot sem tud adni a szenvedéseinek. Csak dadogni és kérni tud, mint a szenvedő barom. Ezeknek a kérését, a szenvedését a kérelmek szövegzik meg, melyen művelt emberek kérnek helyettük. Ha aztán a kérelmek írójának kell egyszer valami, őt is esetlenné, dadogóvá teszi a kultúremlékek szemérmé. Talán a félművelt ember tud legjobban kérni. Elég értelmes, hogy kifejezze magát és a szemérmé finomsága nem tesz hangfogót a szavára.

De profundis...

„A jelzett kb. 50 drb fehérnemű... a legsürgősebb szükséghez képest is nagyon kevés, — olvassuk — mert százra megy azoknak a száma is, akiknek egyetlen ingük, alsónadrágjuk sincs; nők is vannak ilyenek tucat számra... Sokan fehérnemű nélkül alszanak, ami különösen a legutóbbi napok időjárásában elég súlyos dolog...”

„Pollák Vilmos volt internált társam, ki ma szabadul, cipő nélkül megy el...” (ceruzával aláírva: kapott).

„Napról-napra jönnek hozzám szerencsétlen hittestvéreink rongyaikat mutogatni, melyet a most beállt hideg idő még elviselhetelenebbé tett.”

„Igen kérem Deutsch urat, van itt egy 70 év körül zsidó, Dresner Fülöp, aki alig tud mozogni a gyengeségtől, 3 családtaggal — kizárólag az ő számára sziveskedék 1 kg. cukrot, 1/2 kg. kávé, vaját küldeni és tejszínre pár koronát.”

„Fuchs Józsefné, 9-es barakbeli, ki a konyhán dolgozik, teljesen le van rongyolódva. Kérek, ha lehet, egy szoknyát és bluzt.”

„Betegen fekszem és egy éve táborban vagyok. Semmi anyagi támogatásban nem részesültem. Stark Lajos.”

A szegénység nem szégyen...

Az aláírt kérelmek között feltűnik egy rövid, de határozott írás, Schweiger Arnoldtól. „Szegénység nem szégyen, csak kellemetlen — írja. — Jobban szeretnék adni, mint kérni. Rövid ideig kérem még támogatását, amennyire lehet: 1 drb szappan (pipere), 1 drb cipőkrém, 1 drb gallér (lehajtó) 39—40; pénzt, amennyire lehet...” A levél írója — úgy látszik — jobb napokat is látott már...

Mit kér egy intellektuel?

Egy dunántúli ügyvéd, aki három évig volt a táborban és aki a zsidó internáltak ügyeit bent a drót mögött intézte, aki egyszer kért Deutchtól — másoknak, kétszer írt a maga érdekében. A levelek idevonatkozó része: maga is kis regény...

„A következő szivességet kérem — ezuttal először — a magam részére. Könyvvitelt óhajtanék tanulni. Szeressen részemre — lehetőleg még ma, egy tankönyvet, melyből a kettős könyvvitel gyorsan elsajátítható.”

„A könyvet megkaptam. Hálásan köszönöm. Jó, — de alig hiszem, hogy hasznát tudjam venni. Annyira feldult lelkiállapotban vagyok, hogy komoly munka nem igen tehetik ki tőlem...”

„Ezuttal remélhetőleg utoljára, de annál súlyosabb érdekből, a magam részére kérek Öntől szivességet. Sógorom ma itt volt és nagyon komoly alapu hírt hozott a közeli napokban időtartandó szabadulásomról. Eddig szégyeltem kérelemmel előállni, de most már nem igen hallgathatok önértékre, mert súlyos kárát láthatnám az alszeméremnek. A hároméves szenvedés és teljes anyagi tönkrementem engem is teljesen elrongyolt. Egyetlen jobb ruhámon kívül semmim sem maradt. Fehérneműm, cipőm nagyon kopott, lerongyolt. Ha nem esik terhére, legyen kegyes Postre átírni, részesítenek engem is abban a ruhasegélyben, melyben a többi szabaduló intellektuelek részesülnek...”

Mit kér a női barak?

A női barak sürgős kérése — írja ugyanez az ügyvéd — (legalább 5—6) sűrű fésű, mert súlyos bajok fenyegetnek... A levél mellett elismervény 12 darab fésűről, melyet átvetettek: Föder Rózsi, Kohos Rózsi, Zellig Mártonné, Goldstejn Janka, Mátrai, Schlanger Aranka, Szatnai Ilonka, Schönfeld Elza, az első barak részére két közös fésűt Kondor Annamné, a 2. sz. barak részére két közös fésűt Ziglerné...

Mit kér egy nyene?

„Az ur még a pokolban is ur” — tartja a közmondás. R. Zsigmond a következő levelet írja Deutchnak: „Kérem sziveskedjék csatolt sürgőnyt feladni és a költségét számolásra írni. Azonkívül sziveskedjék egy kővér kacsát küldeni, mert egy csepp zsírom sincs. Ha nem lehet, úgy kérek egy kgr. libazsirt.” A levél bal alsó sarkában, aláhuzva: „Igen sürgős!”

Mit kér egy apa?

„Miután oly kedves volt az én kősei mamáról érdeklődni, nagyon kérem, vegye pártfogó jóindulatába az én szegény kis porontyomat. A feleségem a napokban írta, hogy szegényke teljesen ruhátlan. Hét éves, szép, erősen fejlett fiucska és higgye el, hogy éjszakákon keresztül az örület kísért, hogy én, aki mint tanító, annyi gyermeket neveltem másnak — az enyémet nevelés nélkül vagyok kénytelen hagyni és látnom kell tehetetlen vergődésüket és nem tudok segíteni rajtuk... Ne vegye kérésem tovakodásának, hisz apa vagyok és zsidó és a gyermekemről van szó...”

Mit kér egy fiú?

„Édesapámnak, akit nagyon szeretek, írtam, de egy nagyon lesújtó levelet kaptam tőle. A levélben elbucszik tőlem, mert érzi a halálát, azt írja: ez az utolsó levele, melyet őrizzek meg; fénykép is volt mellékelve. Nem tudok neki írni, mert nagyon fáj a szívem, hiszen csak egy apám van. Ő támogatott egy év óta, szerényen, mert benn van a Chevre Aggok-házában. Hogy lelke mélyéből írjak? Nem akarok ilyen levél után panaszkodni az apámnak. Cipő nélkül, ruha nélkül vagyok, de még bélyeget sem tudok venni. Hát én ezt nem akarom, hogy szegény apám tudja, úgy sem segíthet rajtam. Ha írni tetszik neki, ne tessék a panaszomat megírni, ugyanis fáj a szíve, hogy már egy éve itt vagyok és, ki tudja, meddig leszek még itt. Azt azonban tessék megírni, hogy egészséges vagyok, ne bánkodjék és majd hazajövök egyszer. Sch. E. 15. barak.”

A kik munkát kérnek...

„Az első két függőnyt én kézimunkáztam, szégyen bevallanom, de hideg és betegségem miatt nem tudtam előbb megcsinálni. Most azonban a másik két függőnyt a kollegáim akarja elkészíteni. Nem tehetek ellene, mert neki is joga van hozzá, de, ha volna Önnek még kézimunkája, sziveskedjék Szlovenszky törzsörmeister ur által elküldeni. Megígérem, hogy igyekezni fogok vele. Nagyon hosszúak és unalmasak a napok, nagyon vágyom kézimunka után. Werlich Olga.”

Egy férfi, akit „tanácsosnak” jelölnék meg a kérelmek, egyszer csontfaragást, majd ötvösmunkát kér. „Földhözragadt szegény vagyok, — írja — aki a megkeresett pár koronára napról-napra rá vagyok utalva.”

Ünnep előtt...

„Tekintettel a holnapi és holnaputáni pünkösdi ünnepre, kérjük: sziveskedjék nekünk néhány darab machsört küldeni, hogy az istentiszteletet a templomban megtarthassuk. Az ünnep után köszönettel vissza fogjuk küldeni. Morgenstern Henrik.”

Kik kérnek?

A kérelmezők közül legérdekesebb egy volt tényleges huszárfőhadnagy. Német nemesi neve van: akár egy Marthy regény hősszerűsége is lehetne. Hosszas viaskodás után határozta el magát, hogy kérjen és szabadulása esetén „rekompenzációt” ígér. A jóvátétel gondolata sem ismeretlen a zalaegerszegi internáló táborban...

(Folytatjuk.)

ELŐSZOBABUTOROK

konyhaberendezések, gyermek- és leányzóbabutorok nagy raktára, (Hayas) KOHN FÜLÖP asztalos-mesterrel, Budaörs, VII., Rózsa-u. 26. Telefon: J. 26-48.

Lueger

Írta: Dr. Joseph S. Bloch.

III.

Allig képzelhető banálisabb szónok, mint amilyen ő volt a közönség mégis rajongott érte és példátlan lelkesedéssel hallgatta.

Egy ízben, hívei körében nagyfontosságú kérdést pendített meg. Az új nemzedék, az iskolásfiúk és iskolásleányok testi jólétének, egészségének kérdését. Vajjon mely kérdés fontosabb ennél? Az iskola, ha csak tanít, ha a gyermeknek csak szellemét fejleszti: fél munkát végez. Feladatai közé kell, hogy iktassa a kis emberpalánták szervezetének fejlődéséről való gondoskodást is. Van, aki ezt a tevékenységet a család körébe utalja és úgy véli, hogy az emberkének fizikai fejlődésére ügyelni: a házi orvos feladata. Azoknál a családoknál, amelyek tarthatnak házi orvost, ez az ellenvetés megáll. A családok túlnyomó többségének azonban nincsen módja arra, hogy házi orvost tartson. Nincsen módja arra, hogy gyermekeit állandó orvosi felügyelet alá helyezze. Hogy szakemberrel figyeltesse: nem hordja-e magában a fiatal szervezet a tüdőbaj, szivbaj, gyomor- és szembaj csírát? A szegény néposztály gyermekei számára az iskolaorvos éppen olyan fontos, mint a tanító.

Mindenki kíváncsian leste, hogy Lueger dr. vajjon milyen álláspontot foglal el ezzel a kérdéssel szemben?

A kérdés megoldását, azzal, hogy az tulságosan körülményes, „jobb időkre halasztotta“, a dolog lényegét pedig elintézte egy viccel.

— Attól félek, — mondotta — hogy akadhat iskolaorvos, aki a bécsi kisjányokat nagyon is nagy alapossággal találja . . . megvizsgálja.

A közönség nevetett a „tréfán“ és meglepedéssel vette tudomásul ezt az elintézési módot. A gyengébbek, s azok kedvéért, akik nem ismerősek a bécsi viszonyokkal, meg kell jegyeznünk, hogy ezzel a szégyenletesen banális viccel azért is volt sikere Luegernek, mert általa a . . . zsidókon is ütött egyet. Nem szabad elfeledni ugyanis, hogy az orvosok között Bécsben is, miként majdnem mindenütt, igen sok a zsidó.

Lueger általában minden közérdekű kérdéshez „zsidó szempontból“, azaz, hogy: antiszemita szempontból szólt hozzá. Tudta, hogy ezzel megnyeri magának a hallgatóit, hogy a zsidóság olyan valami, ami mindenkor élénk visszhangot kelt a csöcselék, a tömeg lelkében.

A tizenharmadik században, a felvilágosodás századában az emberiség a humanizmusért rajongott. „Emberszeretet“: ez volt a jelszó, erről folyt a szó a politikai vitáiratokban, a templomok szószékein, a társaságokban, az utcán, a parlamentekben s a népgyűléseken. Az emberek végül teljesen eltompultak az emberszeretet igéi iránt, torkig voltak velők és áhítva áhították a reakciót. Áhítva áhították azt az irányt, amely nem szeretetet hirdet, hanem gyűlöletet; a gyűlölet legkülönfélébb formáit, s ha valaki akár felekezeti gyűlöletet hirdetett, akár faji gyűlöletet, akár osztálygyűlöletet, akár nemzetiségi gyűlöletet, biztosra vehette, hogy kitörő örömmel fogják üdvözölni. A gyűlölet melódiajának minden változata szerfelett népszerű lett.

Lueger, aki fényes győzelmet aratott a választásokon, aki játszva oldotta meg az összes időszaki kérdéseket, tünt fel a tömeg szemében, mint a sors embere.

Ő testestette meg azt a reményt, hogy a szociáldemokratákon s a német radikálisokon, a felforgatókon s a felség-sértőkön diadalt ül a reakció, a konzervativizmus. Lueger azonban ezt a reménységet nem váltotta be. A liberalizmust, amely maga vált hütlenné nagy hagyományához, legyőzte. Azokat a pártokat azonban, amelyek szintén gyűlöletforrásokból merítették erőt, melyek tehát lényegükben rokonai voltak az ő pártjának, azokat a pártokat minden erőmég-feszítés ellenére sem tudta elnyomni.

Ehhez azonban úgy értett Lueger, mint senki. Ahhoz, hogy szemre szép, tetsző legyen az, amit csinál. Bécs, az ő polgármestersége alatt, napról-napra szépült. Különösen a kultúra felé volt szembeszökő a fejlődés. Sokkal több gondot fordítottak a sétaterekre, mint annak-

előtte. A város olyan kertigazgatót nyert benne, amilyenre már régesrégén szüksége volt. És az új építkezések is, amelyek mintegy varázsütésre szöktek elő a földből, tetszetősök voltak. Ha azonban a tereken viruló zöldet, s az új épületek minden pompáját Lueger számlája javára írják is — holott bizonyos, hogy nem minden új kert s nem minden új palota létrejöttében volt neki része — még ebben az esetben is jogosan idézhetnők Schopenhauer híres mondatát:

— Ja, ist denn die Welt ein Guckkasten?

A világ nemcsak látványosság, nemcsak arra való, hogy gyönyörködjünk, hanem arra is, hogy éljünk benne. Mit használ minden szépség és minden ragyogás, ha a tündöklő diszletek között ezren és ezren élnek keserves üldöztetés közepette, ezren és ezren élnek a megbélyegzettek gyalázatos életét?

Az nem bizonyos, hogy minden érdem Luegeré azért, mert Bécs az ő polgármesterségének idején megszépült. Az azonban egészen kétségtelen, hogy a zsidó kisebbséget gyűlöltté, üldözöttté ő tette, ő nyomta el.

Volt azonban valami, ami őt elutársai fölé emelte. Céljai érdekében ugyan gondolkodás nélkül vette igénybe a legalacsonyabb rendű eszközöket is, minden eszközt megragadott, hogy segítségével feltornázza magát arra a magaslatra, amelyet el akart érni és el is ért, de soha, sem hatalmát, sem népszerűségét nem használta fel arra, hogy tiltott uton anyagi javakat szerezzen, akár a maga, akár hozzátartozói számára. Nem volt panamista. A keze tiszta volt s a zsebe üres.

Nem voltak mellékfoglalkozásai, nem voltak üzletei, nem protegált úgy, hogy abból neki is anyagi haszna származott volna.

Parlamenttől heves harcok során gyakran álltunk szemben egymással. Tartozom azonban annak a kijelentésével, hogy a Tagadás szellemét közül ő volt a legkevésbé terhemre.

„Létszámapasztási állomány . . .“

Ez is a B-listának egyik neve. Amint a múlt számunkban előre megjósoltuk, ebbe az állományba is elsősorban a zsidókat fogják helyezni és ugyanugy, mint az elbocsátott tanítóknál történt, az apasztott létszámot más, fiatalabb protekciós pályázókkal fogják betölteni. A zsidó tanítók állásaira nyomban kiírták a pályázatot, mielőtt még a felebbezést a miniszter elintézte volna. Annak idején majd bizonyára módunkban lesz közölni, hogy kik kerültek azokba az állásokba, melyekből a zsidókat apasztási állományba helyezték.

Az új terminológiát a pénzügyminisztérium 2258/1922. P. M. számú értesítéséből tanultuk meg, mellyel Friedmann József községi jegyzőt értesítik róla, hogy 1922. évi június 30-ik napjával végelbánás alá vonták. Friedmann József negyedszázadig becsületesen, nagy képzettséggel töltötte be a kisidai körjegyző nehéz és fáradságos állását. Kisida Kassa mellett van és mikor a csehek 1919 nyarán a községet megszállták, Friedmann József, Abauj-Tornamegye tisztikarával Szikszóra menekült. Az akkori alispán erősen biztatta a kitartó és hazafias köztisztviselőt, hogy meg fogja kapni a jutalmát azért, mert állásában az utolsó percig önfeláldozóan kitartott és nem hódolt be az idegen hatalomnak. A belügyminisztérium hozzájárulásával ideiglenesen be is osztották Forróencsre, a szolgabírói hivatalba. Most megkapta az elismerést és azután, hogy szülővármegyéjéből az idegen uralom kiűzötte, a magyar kormányzat B-listára helyezte. Az állását vesztett jegyző három tanköteles gyermekével teljesen vaggontalanul áll szemben a nyomorral.

Kárpát-Russia kormánybiztosa, Breicher dr. 5190 ab 20/1920. sz. a. Ungvárott, március 20-án kelt leiratában utaltotta a beregzászi szupánt, hogy az „ilosvai“ főszolgabírósnál működő Lebovics Izidort, magyar érzelmei miatt bocsássa el. Önkéntelenül is ez a határozat jut eszünkbe, ha a Friedmann József esetét olvassuk. Mindketlő martirja a hazafiságnak. Hova menjen a becsületes és hazafias magyar zsidó?

Amerika segíti a zsidó internáltakat

A kurzusnak nincs szüksége a nem kívánatos elemeknek jelenlétére és három esztendő óta, évtizedek óta itt lakó, de magyarországi illetőséget nem szerzett zsidókat vaggonszámra toloncolnak az ország határán túlra.

A siketnémák Bethlen-utcai intézetében van az Izraelita Menekülteket Segítő Amerikai Magyar Bizottság, amely a külföldi honosságú zsidók segítségét tűzte ki céljául. Felkerestük a bizottság igazgatóját, Sarkadi Ignácot, aki a következőkben volt szíves a bizottság munkájáról tájékoztatni az Egyenlőség munkatársát:

— A külföldi illetőségű zsidókat utiköltséggel látjuk el, vizumot szerzünk nekik, szóval módot nyújtunk arra, hogy baj nélkül hagyhassák el az ország területét. Kísérőket adunk melléjük, hogy utjukon semmiféle kellemetlenség ne érhesse őket.

— Amellett az internáló táborokban sanyalódó zsidó testvérek szomorú helyzetén is igyekezünk javítani. Ruhával, cipővel, fehérneművel látjuk el őket, s módot nyújtunk nekik arra is, hogy rituálisan étkezhessenek.

— Segítő akciónkba bevontuk a hazai hittestvéreket is, akiket az internáló táborokban szenvedő külföldi zsidókkal hasonlóan segítünk. Így aztán ma már az internáló táborokban levő magyar zsidók is jobb helyzetben vannak, mint régebben.

— Eddig két ízben ruháztuk fel a zalaegerszegi internáltakat s most készülünk egy harmadik, az eddigéél jóval nagyobb arányú segítségre...

Hát még mindig...

Vasárnap éjszaka zsufolásig megtelten azoktól az emberektől, akik a rekkenő hőségben egynapos üdülést és pihenést mentek keresni a Balatonra, haladt a gyorsvonat a főváros felé. Székesfehérvárról már minden kocsi megtelt és a harmadik osztályban is, ahová első osztályú jegyekkel ültek be az utasok, csak alig volt hely. A vonat lassu igyekvéssel haladt, minden állomáson megállott, hogy felszedje a hazai gyekvő kirándulókat.

Tárnóknál hatalmas zsvajjal fogadták a vonatot. Kláblás, szitkozódás hallatszott, aki tehetett az ablakhoz rohant. Negyvenötven főnyi csoport, csupa fiatal, tizenhét-tizenéves gyerek megrohanta a két harmadosztályú kocsit és befelé igyekezett. A folyosókon elhelyezkedtek, a vonat megindult és amint kiért az állomás körzetéből, újra mély sötétség feküdt az utasokra.

Ekkor, szinte vezényszóra, a kocsiba főlzállott huszhuszonöt ifju énekbe kezdett. Csak természetes, hogy az ifjak a legnépszerűbb nótát, tehát az Erger-Bergert énekeltek. Amikor ezt befejezték, egy másikat, Huszonégy-huszonkettő-huszonhárom szövegű jól ismert harci indulót vettek sorra.

Az utasok, mintha elnémultak volna, egy szót sem szóltak. Az ének bevégeződött és akkor az ifjak a fülkék ajtajába állottak és harsány hangon kihírdették:

— A zsidók álljanak föl és adják át a helyeket.

Senki nem mozdult. Az utasok nagy izgalommal várták, mi következik. Végre jött a kalauz és a jegyeket kérte. Az ifjak vezére, egy Ajtay nevű ur, rávált:

— Hát maga szocialista?

A kalauz körülnézett, látta kívül van dolga, azt felelte:

— Nem, ébredő vagyok!

Harsányan megéjeneztek. A kalauz megnézte a jegyeket és tovább ment. Az ifjak erre újból a fülkék ajtajába állottak, gyufát gyújtottak és kihírdették:

— A zsidók jelentkezzenek!

Senki nem mozdult. Az egyik fülkénél, a gyufát tartó szitkozódás közben mondotta:

— Az ott a sarokban, biztos löcalábu zsidóasszony.

Az asszony csöndesen megszólalt:

— Nem vagyok zsidó! Az urak még ne zsidózzanak, mert a zsidók vannak olyan tisztességesek, mint maguk.

Az ifju erre felbőszülten ordított.

— Ajtay ur! Itt egy asszony védi a zsidókat!

— Dobjátok ki! — válaszolt parancsolóan egy hang.

Szerencsére azonban a vonat már befutott a kelenföldi állomásra és az ifjak jobbnak látták, ha vesztég maradnak. Az asszonnyal egy fülkében utazott egy balatonmelléki bortermelővel L. B. zürichi bornagykereskedő. Eleinte nem tudta mi történik, de a sok handabandára figyelmes lett és megkérdezte, mi történik. Amikor megmondották neki, csodálkozva szolt:

— Hát még mindig... És ez háboríthatatlanul megy éveken keresztül.

A zürichi ur másnap elutazott és nem vette meg a kiválasztott bort. Kijelentette, hogy valakit el kellene küldenie a borért, de nincs olyan ember, akinek az életét hajlandó volna kockára tenni.

A főrabbi utazása a világ körül

Hertz dr., az angol zsidóság főpapja nagyszabású pásztori körutat tett a brit birodalomhoz tartozó valamennyi zsidó hitközség meglátogatásával. Tizenegy hónapig tartó utazásáról igen érdekes fölolvadásban számolt be, amelyből az alábbi részleteket vesszük át: Negyvenöt ezer mérföldnyi uton negyvenkét különböző hitközséget keresett föl három világrészben. Körutja valóságos diadalut volt, a zsidóság összetartozásának és a brit birodalomban élő zsidóság megbecsülésének diadalutja. Ahova csak megérkezett, a hitközségeken kívül a polgári hatóságok is a legnagyobb tisztelettel fogadták, a nemzsidók szíves vendéglátását jellemzi, hogy a meglátogatott városokban a városháza csarnokát engedték át a fogadtatás céljára, megjelentek a kormánytagjai, a bíróság, az egyház képviselői, püspökök, érsekek, a kormányzók.

Körutazásának tapasztalataiból kiemeli a főrabbi, hogy a polgári hatóságok részéről való fogadtatása alkalmat nyújtott neki annak a hangsúlyozására, hogy micsoda fontos helyet foglal el a zsidóság a brit államéletben. Másik fontos megállapítása, hogy a körülbelül 30.000 ember előtt tartott előadásaiban a biblia ismertetése kiváló eredménynek bizonyult. A gyűléseken többnyire valamely nemzsidó előkelőség, rendszerint a gyarmat kormányzója elnökölt és megjelent majdnem minden vallás papja is.

A délafrikai viszonyokról szólva elmondja, hogy az ott élő 60.000 zsidóból álló hitközségek a legszebben fejlődnek. Egész Délafrikában mindenütt a vallásos és erkölcsi újjáébredés jeleit tapasztalta. A zsidó vallásos nevelés kérdése egyike a legsűrűbben megvitatott problémáknak. Hátrányos helyzetben vannak abban a tekintetben, hogy nem tudnak elegendő számú zsidó tanítót és papot találni a növekvő hitközségek számára.

Ausztráliában 25.000-nél kevesebb zsidó lakik, de számárányuknál sokkal fontosabb szerepet töltenek be, és pedig azért, mert többnyire az első telepesek leszármazottjai, akik résztvettek a gyarmat fölépítésének munkájában és nem vetik szemükre, hogy csak a kézre jöttek és learatják mások fáradságos, uttörő munkájának az eredményét. Julius Vogel, Új-Zéland miniszterelnöke, Sir John Morson főparancsnok, sok bíró és miniszter került ki a zsidóság köréből.

A kanadai zsidóság száma egyre növekszik. Észak Kanadának 30.000 zsidó lakosa van, keleti Kanadának pedig legalább 120.000. A kanadai hitközségeknél szokatlanul nagy vallásos buzgóságot tapasztalt, bár a hitközségek legtöbbje még egészen új keletkezésű. A vallás oktatását tartják a hitbeli köteleességek legfontosabbjának. Semmi áldozatot nem rettennek vissza, ha gyermekeik vallásos nevelésből van szó és sehol olyan bágyosan nem díjaznak a zsidó tanítókat.

KOMÁROMI HARISNYAÁRUHÁZ VI., Nagymező-utca 14.
Türelmesen várják a vásárlókat nagy választékban. — — — — —

A SZIGETI TUTAJOS TITKA

EMLÉKEK SÖTÉT IDŐKBŐL

IRTA: SZABOLCSI MIKSA ** A MESTER HÁTRAHAGYOTT IRÁSAIBÓL

Épp ellenkezőleg, szólt az egyik Kahan. Ugy szabadul és úgy nem lesz baja, ha megmondja az igazat.

— Szure, greit ci de mamelige! (Szára, készítsd el a mamaligát) kiáltott most Herskó a feleségére, kit el akart távolítani közelükből, de mi nem engedték elküldeni az asszonyt, ki lelkében már szövetségesünk volt.

Kahan vette át most a szót. Emlékeztette gyermekeire, a tulvilágra, és az asszony hajlott és Herskóhoz kérve szólt: mondja hát meg az igazat.

Herskó erre valósággal ordítani kezdett, az ordításból azonban csakhamar zokogás lett, szemeiből csak úgy ömlött a könny, mikor feleségéhez fordulva, keserves szemrehányás hangján szólt:

— Te is Szure! Pedig te tudod, hogy kineztek. Megint úgy fognak kinezni, ha elárulok valamit; és erre olyat bögött ijedtségében, félelmében, hogy mindnyájan megdöbbszünk.

A kinos jelenetnek az érkező Moskó vetett véget. — Voltam a bírónál, Dugyu, szólt a kocsis. Följelen tettem, az urakat és tudod, mit üzent? Azt üzente, hogy te csak mondd meg az igazat.

Moskó hazudott, de ezt csak később tudtam meg. Mikor üzenetét hallottam, biz elég kellemetlenül éreztem magamat, ahogy elgondoltam, hogy megtörténhetik (mert a falu bírása arra nézve instrukciót kapott Nyiregyházáról, amiről tudomásom volt), hogy Szeklenszéről államköltségen szállítanak vissza Nyiregyházára.

De ez a gondolat nem soká foglalkoztatott. Mint a beteget a krízis órájában, úgy figyeltem Herskót, kinek a lelkében derengeni kezdett. Valósággal látható volt az arcán a harc, melyet félelme az éppen nyert benyomásokkal vívott. És mert még mindig nem tudta szegény, mit tegyen, egyszerűen szökni akart.

De sarkában volt Moskó, ki anélkül, hogy csak szót szoltunk volna neki, megbecsülhetetlen segítőknek bizonyult. Csak az elébb is mit tett. Látszólag engedett Herskó kérésének, hogy szaladjon el a falu bírójához, keltse fel, ha még alszik és mondja meg neki, hogy intézkedjék. Jelentse neki, hogy idegen emberek jöttek hozzá (Herskóhoz), kik arra akarják birni, hogy cselekedjék a vizsgálóbíró parancsa ellenére. Tudja a bíró, hogy ilyen esetben mi az ő feladata. Moskó távozott, ügyelgett valahol az utcán és visszajött azzal, hogy a bíró azt üzente, hogy mondja meg az igazat. A kocsis hazudott, de az igazság érdekében.

Most, hogy Herskó előlünk, de leginkább önmaga elől futni akart, Moskó megragadta és ezt kiáltotta a fülébe:

— Ei, Dugyu! voszere klep veln dusz zán, vusz di veszt af jenem ajlem bekimmen, az di vesz nist auszugen dem Emmesz! (Hej, Dávid, micsoda ütlegek lesznek azok, miket te a tulvilágon kapni fogsz, ha az igazságot meg nem mondd!)

Ez hatott. Jobban mint a legmeggyőzőbb filozófia. Az ütlegektől Herskó félt, nagyon félt. Hallhatta, hogy a tulvilági ütlegek rettenetes ütlegek, összehasonlíthatatlanul rettenetesebbek, mint a földi ütlegek. Hát inkább arra határozta el magát, hogy kiteszi magát mégegyszer a földi kínzásoknak (mert meg volt győ-

ződve, hogy vallomásaért elfogják és újból megkinezák), semhogy a tulvilágon legyenek bajai. A szegény embernek úgy sincs más, mint a tulvilága, hát még azon is rontson!

Ezt nem én magyarázom belé Herskó gondolkodásába, hanem ő maga mondta el ezt így nekem, mikor másnap Husztról Budapestre utaztunk.

Moskót is meginterpelláltam. Hogy jutott arra a gondolatra, kérdeztem tőle, hogy Herskót a tulvilági büntetéssel fenyegette meg?

Moskó nyilatkozata nagyon tanulságos, aminthogy Moskó egyáltalában érdekes ember volt.

Az ur, ezt felelte Moskó, Herskó lelkére beszélt, én a testére hatottam. A mi régi szent könyveink szerint (kabalista orvosi könyvekre célzott) a megmérgezett embert úgy gyógyítják, hogy erősebb mérget adnak be neki, mint a minővel megmérgezték. Azt láttam, hogy arra a szánalomraméltó félállatra (Herskót gondolta) veréssel hatottak, hát én még nagyobb verést helyeztem kilátásba a gyeheennában.

Moskó pszichológus volt.

— Persze, feltételezte — jegyzém meg — hogy Herskó hisz a gyeheennában?

— Azt biztosan tudtam, felelt Moskó. Hisz a gyeheenna hite az ő és a hozzá hasonló emberek számára készült.

— Nini, hát maga tán nem is hisz benne?

— Hogy ha az ur tanult ember volna, — már úgy értem, hogy ha az ur talmudot tanult volna, mert mást bizonyosan tanult, csak hogy minden más tudomány olyan a talmud mellett, mint a zsámoly a trón mellett; mondom, ha az ur talmudot tanult volna, — akkor mondanék én valamit erre nézve, ami megértetné az urral az én álláspontomat.

— Csak bátran neki, Moskó. Valamicskét tán én is értek a talmudhoz.

— Ó, akkor én az urat mindjárt többre becsülöm. Különbben mindjárt gondoltam, hogy tanult emberrel van dolgom. Hát tessék ide hallgatni.

A nagy RaMBaM a talmud ama fejezetéhez, mely a tulvilágról szól, nagy magyarázatot irt, melyben elmondja többek közt azt, hogy amit az emberek a paradicsom örömeiről és a pokol kínjairól hisznek, az emlékeztet az apára, ki azt mondja a gyermeknek, tanulj, ílam, és kapsz diót, süteményt, szóval azt, amit a gyermek szeret. Ha még sem tanul, fenyegeti ütleggel, bezárással, szóval azzal, mitől a gyermek fél.

Miért teszi ezt?

Azért, mert a gyermeknek hiába magyarázná a nagy örömet és jutalmat, mely magában a tanulásban rejlik: és hiába festené le neki a nagy hátrányokat, mik abból származnak, ha a gyermek nem tanul.

A cél, hogy tanuljon, de mert a gyermek ezt a célt még föl nem fogja, beszél neki az atyja olyanokról, mik neki is cél, vagy ijeszti azzal, minek a hátrányát már ő is megérti.

Alkalmazza már most RaMBaM a hasonlatot.

(Folytatjuk.)

NAPTÁR

Vasárnap, július 30., áb 5., hétfő 6., kedd 7., szerda 8.,
csütörtök 9. böjt (tiso-beov), péntek 10., szombat 11. —
Heti szidra: Voeszchánán (Sábbász náchamu) (M. V. 3. f.
23. v.—7. f. 11. v.). — Háftora: Náchamu náchamu ámi
(Jezs. 40. 1—26. v.). Szombat bejövetele: 7 ó. 10 p. Kime-
nefele: 7 ó. 50 p. — III. Perek.

TELEFON 11—47	KERT-MOZI	TELEFON 11—47
------------------	------------------	------------------

Július 28-tól augusztus 3-ig, péntektől csütörtökig

Robinson Crusoe

a puszta szigeten

Daniel Defoe világhírű ifjusági regénye filmen, 8 felv.

Brownie a csodakutya

amerikai burleszk 2 felvonásban

Házasság akadályokkal

1 felvonásos burleszk

Előadások 8 és 10 órakor

Fischmann Testvérek
keféárúgyára
Budapest, V., Ügynök-utca 22.

Gábor-fiúnevelőintézet
elemi és középiskolai bentlakó és
bejáró tanulók részére.
Telefon: 90-00.
Budapest, VI. ker. Munkácsy-utca 21. sz.

Nyári gyermeküdülőtelep

A BALATONNÁL ÉS A TÁTRÁBAN
Prospektus.

Adler szücs Alaska róka-, szürke róka-
szürke farkas- és szörme-
kabátok a legújabbakban.
VI., Király-utca 94.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyár és kölcsönző intézete
Budapest, V. ker., Arany János-utca 10. sz.
Gyárak: V., Balaton-utca 18. és VI., Bulcsu-utca 9.
Telefon: 85-92, 80-82, 104-10, 164-00, 112-79. Sürgőnyclm: NAGELA.

Dr. Rajnik Pál

ízületbetegségeket gyógyító intézete
Budapest, VII., Városligeti fasor (Vilma királyné-ut) 11-13.
Rendelés délután 3-tól
Königen. — Quartz-kezelés. — Ólmos-
kezelés. — Mesterséges légmell

Selymeket!

szépi árakban ebben
a drága világban ne
 legyen máskül mint

HIREK

Hatodikos realista

A szerkesztőségi asztal előtt megáll egy ifjú ember. Szor-
nyen bemutatkozik:

— Szépkuti Miklós vagyok! — mondja.

Vézna, sovány fiú. A homlokát csapzott, göndör haj ta-
karja. A szeme pedig mély tűzben lobog.

— Két könyvet hoztam! — szól.

Leteszi az asztalra. Az egyik litografált munka, olyan,
mint az egyetemi hallgatók jegyzetei. A címe: Népszerű fe-
jezetek az elemi matematika köréből. I. rész: A szám fo-
galmának kiépítése. Írta: Szépkuti Miklós. A másik már
nyomtatásban jelent meg. A címlap a következő felirást
viseli: Bevezetés a halmazelméletbe, továbbá néhány tétel
az iterált görbék és a Fermat-féle problémával kapcsolatban.
Írta: Szépkuti Miklós (VI. o. t.).

A könyvben nehéz matematikai tételeket ír meg vilá-
gosan, magyarul és érthetően.

Megkérdezzük tőle, hát az iskolában tudják, hogy ilyen
munkákat adott ki?

— Tetszik tudni, — válaszolja — csak magánitanuló
vagyok!

— Miért?

— Bizonyos zsidó dolgok miatt.

Most már nem álljuk meg, hogy meg ne kérdezzük, mik
voltak ezek a dolgok. Nem válaszol reá, szabadkozik, men-
tegeti magát, hogy még megirnök és kellemetlensége lenne
belőle. Csak annyit mond, nem csapták ki, nem büntették
meg, csak tanácsolták, legyen magánitanuló.

— Tehát magánaton tanul?

— Igen és tanítok.

— Mit?

— Az Einstein-elméletről például három előadást tartot-
tam Szegeden. A lapok is írtak róla.

— Nagy sikere volt?

— Riesz egyetemi tanár ur meghívott, hogy hallgassam
az előadásait.

Azután még elmondja, hogy verseket is ír és legnagyobb
vágya, hogy az Egyenlőségbe is írhasson. Figyelmeztetjük,
hogy inkább tanuljon. Azt feleli, hogy a reáliskolai anyag-
gal már elkészült. De várnia kell, míg beiratkozhat az egye-
temre. De azután sem biztos, hogy fölveszik, mert hát nu-
merus clausus van, ő meg zsidó vallású, bár jó magyar, hi-
szen már a nagyapja megmagyarosította a nevét.

Nem tudjuk megnyugtatni, hogy fölveszik majd az egye-
temre. A tudományos előképzettség nem számít a magyar
egyetemeken.

Azon igen tisztelt vidéki előfizetőink lappeldányához,
akiknek előfizetésük augusztus hó 1-én lejár, befizetési lapot
mellékelünk és kérjük, hogy az előfizetés megújítása iránt
idejekorán intézkedni sziveskedjenek, nehogy lapunk szét-
küldésében fennakadás történjék. Helyben, szokás szerint,
a kiadóhivatal számozott elismervénye ellenében, pénz-
beszedőnk szedik be az előfizetési összeget. Előfizetési ár:
egész évre 600 korona, félévre 300 korona.

EGYENLŐSÉG kiadóhivatala.

— A kalocsai zsidó ellenforradalmárok. Lapunk július
15-iki számában hírt adtunk arról az emlékünnepekről,
melyet a kalocsai zsidó hősi halottak és az ellenforradalom
zsidó vértanúinak emlékére tartottak. Amint velünk most
közlik, a híradásunkban szereplő Varga Gergely és Mészá-
ros Ignác nem voltak zsidók. Az ellenforradalomnak négy
zsidó áldozata volt Kalocsán: Elkán Lajos, Schwarz József,
Gross Vilmos és Kálmán József. A mi eddigi statisztikánk-
ban csak Elkán és Kálmán szerepeltek. Ezzel tehát már
huszonkilenc volna a zsidóság ellenforradalmi vértanúinak
száma. Megjegyezzük, hogy a mártirokról most megjelent
emlékmű Vargát szintén zsidónak tünteti fel.

LEFKOVITS MÓR

selyemárúháza
Budapest, IV., Hajó-u. 12-14. (Belváros.)

— Az édesanyám volt... Az „Egyenlőség” nagysá-
gos Szerkesztőségének Budapest. Nagyságos Szerkesztő
Ur! B. lapjának folyó évi május 27-iki számában meg-
jelent „Teleki Sándor gróf levele Hartstein Erzsikéhez a
zsidókérdésről” című közlemény kapcsán legyen szabad
megjegyezmem, hogy az említett történetben szerepelt
hölgyet nem Hartstein Erzsikének, hanem Hartstein Ma-
tildának (későbbben férjhezett Hercz Jakabné) hívták. Tu-
datában vagyok ugyan annak, hogy a név a jelen vonat-
kozásban nagyobb jelentőséggel nem bír, mégis, hogy be-
küldjem e helyreigazítást, kötelez arra engem a szerető
s áldó emlékezés, a kegyelet: azon nő ugyanis, akhez
gróf Teleki Sándor a most közzétett sorokat írta, — az
én megboldogult édesanyám volt!... Az Egyenlőség tu-
dósítása, illetve visszaemlékezése egyébként a valóság-
nak minden tekintetben, betűről betűre megfelel. Gróf
Teleki Sándor, ki a szabadságharcban mint őrnagy vett
részt, majd Garibaldi halhatatlanjai között ezredesi rang-
gal harcolt, az emigráció jelentős alakja, Jókainak, Pető-
finék, Lisztnek, Hugó Viktornak benső barátja, maga is
ismert író — valóban megkülönböztetett tiszteletével
tüntette ki megboldogult édesanyámat, s a fent hivatko-
zott levél eredetije, gróf Teleki Sándornak megboldogult
édesanyámhoz intézett egyéb leveleivel, dedikált műn-
káival együtt, ma is birtokomban van. Jelen soraimnak
szíves közléseért fogadja nagyságos Szerkesztő Ur előre
hálás köszönetemet, s egyben kiváló tiszteletemnek nyil-
vánítását. Hajdudorog, 1922 június 16. Dr. Hercz László.

— Miért volt internálva? Julius 15-iki számunkban
közöltük a zalaegerszegi internáló tábor zsidó főiskolása-
nak a névsorát, közöttük felemlítettük Székely Géza tech-
nikust is. A huszonhatéves volt diák apja most levelet írt
nekünk, melyben elmondja fia szenvedéseit. „Hála a jósa-
gos Istennek, ő 1922 május végével kiszabadult és most
Wienben van, mint elektrotechnikus-munkás. Így keresi a
kenyerét” — írja. Azután elmondja, hogy fia 1919 áprills-
ban a husvétii szünidőre hazajött és mert itthon rekedt,
nem mentek a vonatok, beállt díjazónak egy kommun-
alakuathoz. A zalaegerszegi törvényszék ebből kifolyólag
elítélte egy évi börtönre, politikai jogainak öt évi felfüg-
gesztésére. Az ítélet 1920 márciusban kelt és ennek folytán
az összes egyetemekről kizárták, így nem tudta az utolsó
szemeszterét befejezni. Mikor kiszabadult, Szombathelyen
elektrotechnikus-gyakornok lett. Félévvel később, minden-
ok nélkül internálták és tízedfél hónapig újra fogva tartot-
ták. „Hogy miért volt internálva, — írja az apa — nem
mondották meg. Azért természetesen, mert zsidó... Ott
oltották bele a szélső szociális eszméket, aki pedig előbb
sohasem politizált, hanem csak a tudománynak élt. No, lesz
majd a fiam egy intelligens iparos. Azt akarom, hogy maj-
dan mint képzett és perfekt iparos kerüljön haza szeren-
csétlen hazánkat helyreállítani segíteni, ha akkorra szabad
lesz a zsidónak dolgozni hazájának boldogságán”. Székely
Géza még többet fog használni a magyar hazának, mint
gok hangos fajvédelmi agitátor.

— A pesti Ix. hitközség főorvosa. A pesti Izraelita hit-
község előljárósa dr. Zahler Emil volt székesfevárosi
tisztiorvost a hitközség tiszteletbeli főorvosává nevezte ki.
A hitközség előljárósa ezzel a tényével Zahler Emil dr.
nak, a IX. hitkörzet elnökének, a szegénysorsu zsidó bete-
gek gyógyítása terén évtizedeken át kifejtett áldozatkész-
ségét kívánta méltányolni.

— Szőrmekabátok jutányosan Brettfeld utcánál, IV.,
Váci-utca 10.

— Hymen. Mondschein Matildát Mádról eljegyezte Ehren-
reich Sándor Nyíregyháza-Dombrád. (Mindem külön értesítés helyett.)
Dr. Láng Lajos orvos (Tamas) eljegyezte Atlasz Jakab föld-
birtokos leányát, Zsóikát, Hrabovcevről (Cseh-Szlovákia).

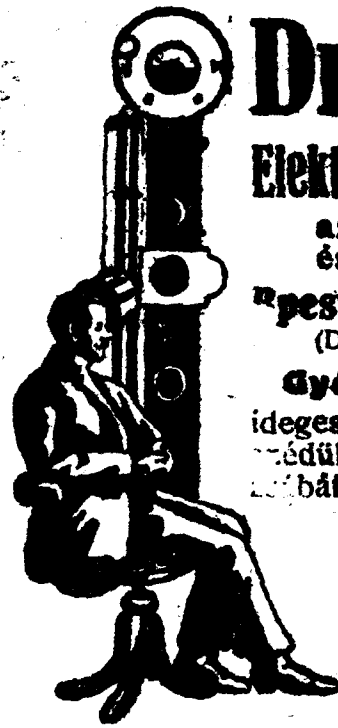
Altman Andor Poroszlóról eljegyezte Weinberger Rozs-
kát Alsócebevről (Cseh-Szlovákia). (Mindem külön értesítés helyett.)

Balaban Ignác rabbi (Nagykomját) június 27-án házasságot
kötött Lebovics Jakab csurgói orth. főrabbi leányával, Sárkai-
val.

Pfeiffer Sándor leányát Ilonkát eljegyezte Szalir Remé,
s Hazai Patyomkó r. t. főosztályvezetője Budapesten.

— Aranylakodalmam. Kohn Gábor és neje, ar. Weisz
Fanni július 23-án tartották egybekelésük félszázados évfor-
dulóját. Az ünnepegyházi része a rombach-utcai tem-
plomban folyt le.

— Székely Géza. Nővel Réth Dávid és felesége számára most állítot-
ták 161 ünnepélyes formák között a márványemléket. A sírre állí-
tott óraszám 1880 koronára emelkedett. A székely és magyar
népünk felismerésére az emléket a székely és magyar népünk
népünk felismerésére az emléket a székely és magyar népünk
népünk felismerésére az emléket a székely és magyar népünk

Dr. Réh Béla

Elektromágneses gyógyintézet

az összes modern villamos
és sugaras gyógymódokkal

Budapest, VII., Vilma királyné-ut 13.
(Dr. Grünwald-sanatorium kertjében)

Gyógyít tájdatommentesen:

idegességet, álmatlanságot, fejfájást,
szédülést, fülzúgást, nagyothallást, ideg-
gyulladást, ischiást, bémulásokat, gerinc-,
szív-, gyomor- és bélbajokat,
epekövket, ágybavizelést, haj-
hullást, rheumát, köszvényt, ütő-
— érelmeszesedést stb. —

Kérjen prospektust!

— Telefon: József 26-24. —

BRILLIANSOKAT

Székely Emil Király-utca 51.

gyöngyöket, régiségeket
mindenképp drágábban
veszek. TELEFON. (Teréz-
templommal szemben.)

LARI SNYA

minden
cipő-
szalabán

LUKÁCS ÉS PÁSZTOR

Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
(Gróf Károlyi-palotával szemben)

Orth. רב שמואל הכהן שאלמי és családja
Kittinő minőségű és különleges gyártmányaimat a legolcsóbb napárban
szállítom. Póztal megrende-
léseket pontosan eszközlök. **REBENWURZL Jakab**
Budapest, VIII., Lajza-utca 22. Telefon: József 30-47.

Elsőrendű elismert és legmegbízhatóbb a budapesti
Orth. rabbiság felügyelete alatt készült

szalámit

szállít

REBENWURZL SÁMUEL, BUDAPEST, VI., LAUDON-UTCA 3. SZ.

Barmicvo — és nászajándékul könyvet és zene-
művet RUZITSKA O.-nál vegyünk. VII.,
Károly-körút 9. Használt könyvet veszek.

EMESZ GYÖRGY volt államrendőr-
és előszobabereendezések legmértékesebb árban szállít.
MAGÁNYOMOZÓ VÁLLALATA megfigyel, informál,
nyomon, kereskedék árát teletelőség mellett szállítja vasúton, hajón.
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 64. II. em. 20.

Hálószobákat

ebédlőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha-
és előszobabereendezéseket legmértékesebb árban szállít.
Sándor Ignác bútorszárműve, Dessoefly-utca 10.

Ezüst eszközszettek

kazettában, 12 személyes complet ezüst értékben nagy választékban.

ARANY, EZÜST, BRILLIÁNS DOVÁNYOK

SZÉKELY EMIL

Budapest, IV. ker., Munkácsy-utca 17. — Alkalmazott 1927.

Értesítés! Rombach-utcai cukrászdát átvettem. Mindennemű tejes, hábart ételek, halfélék kaphatók. Szigoruan **Kohn Vilmos** orth. vezetés továbbra is.

BUTOROK ujak és használtak alkalmi eladása. Butorokat veszek is. **ENGEL**, Eötvös-utca 35., Szondi-utcánál. Telefon: 174-60.

TAPÉTÁK

nagy választékban jutányosan Neustadttnál, Erzsébet-tér 13.

EISERNÉ és SZULNERNÉ

GYERMEKDIVAT-SZALONJA

Bérokai-ház VI. DEFFENWEEF-UTCA 5. Tel. 128-74

Fü- és leány- gyermekruha-, felöltő modelljeiben a legizlésebb szín-összeállítás, kifünő minőség és előrangú kidolgozás összpontosul.

Zománcedény, háztartási- és konyhafelszere- Szállodai és vendéglobi edények nagy választékban **László Kálmán** cégnél, Budapest, Király-utca 76. (Király Színházzal szemben.)

SOPRONYI és KUNDLER

Bank és Pénzváltóház

Budapest, VII., Baross-tér 19. (Keleti p. u.-nál, Arany Sas szálloda épületében.) Telefon: József 16-12. Mindennemű külföldi és idegen pénzeket, csekkeket a budapesti értéktőzsde árfolyamán vesz, elad és bevált. Tőzsdéi megbízások és külföldi átutalások legpontosabban eszközöltnék.

MALLIGAND-készülék

államilag hitelesítve, kapható

ERDÉLY és SZABÓ műszergyár

Budapest, IX. ker., Lillom-utca 46. szám.

Javítások nyolc nap alatt készülnek.

NYUGÁGY kartámlával és hosszabbítóval ... K 880.—

Egész prima kivitelben, lapos karral és hosszabbítóval, lenvászon huzattal ... K 1236.—

Kerti butor, gyermekkosci és kosáráruk gyártása.

MAGYAR KOSÁRFONÓGYÁR

Budapest, V., Lipót-körut 15.

Fiók: I., Fehérvári-ut 10-12.

BUTOR olcsóbb és jobb mint bárhol, szolid kiszolgálás, díjtalan csomagolás

BEHR műasztalos **Andrássy-ut 60.**

Csengery-utca sarok. Fióküzlet nincsen.

!!! Ügyeljen a címre!!!

Fűszer- és csemegeárukat

vásároljon

az **Élestar** fiókjában

Műbútor

és perzsaszőnyegek vétele és eladása

LAX bútoráruház Vörösmarty-u. 1. (Almássy-tér sarok.) Vidékre csomagolás.

— **Rabbiválasztás.** *Lebovics* Hirs volt mitrovicai főrabbit a nasicei (Slavonia) hitközség egyhangulag főrabbiává választotta. Az ünnepélyes beiktatás szeptember havában lesz.

Steiner Jakab székesfehérvári másod-rabbit a *móri* izr. hitközség július 23-án tartott közgyűlésén egyhangulag főrabbiává választotta. Az ünnepélyes installáció augusztus havában lesz. Az új főrabbit dr. Büchler Sándor keszthelyi főrabbi, egyet. magántanár fogja tisztségébe beiktatni.

— **Mesedélután szünidei üdülőtelepen.** Dr. Bándé Zoltán kispesti főrabbi vezetés alatt álló pestszentlőrinci gyermek szünidei üdülőtelepen Oszkár Bácsi két humoros meséjét mondotta el az ott nyaraló gyermekeknek. A jóízű meséken a gyermekek mindvégig kitünően mulattak.

— **Müller Lajos** butorgyáros, Dohány-utca 37.

— **Zsidó művészek sikere.** A Budai Szinkörben a múlt héten mutatták be nagy sikerrel *Szekeres* Ferenc legújabb operettjét. A jeles és invenciózus fiatal komponista éppen úgy meg fogja hódítani az operettszínpadot is, mint orgonajátékával a komoly muzsika értőit is rövid idő alatt meghódította. *Szekeres* Ferenc az első zsidó orgonaművész. A zeneszerzésben Kálmán Imre és Jakobi Viktor utóda zenéjét *Páncél* Lajos kitünő verseihez szerette. — A héten fenn járt szerkesztőségünkben *Károly* Ernő festőművész, akinek Jugoszláviában vannak nagy sikerei. A magyarság szeretettel felkarolja és az összes lapok meleg hangon emlékeznek meg róla. Elmondotta a művész, hogy a zsidósága ellenére az egyházak vezetői is mindenütt szeretettel felkarolták. Arra is megkért, írjuk meg, hogy ő magyar és ezt a zsidósága mellett ott is hangoztatja, ahol ma nem nagyon rokon-szenveznek velünk...

— **ADOMÁNYOK.** E héten beérkezett hozzánk: *Tetszés* szerinti kiosztásra: S. J. 100 K, Rollberg és neje Villány 200 K, Schlesinger Gyuláné 60 K, N. N. 33. 1000 K, Krausz Károly Mezőörs 150 K, Marton Palika Celdömök I. oszt. tanuló vizsgajutalma 50 K, özv. Heisler Gyuláné Kecel 150 K, Waltner József Dévaványa 140 K, Bálint testvérek Turkeve 500 K. — *Szentföldi nyomorgók részére:* Sc. "ier Mariska 100 K, Kispesti izr. hitközség templomadomány 576 K, Well B. nát Kispést 410 K, Weisz Miksa Kispést 146 K, Gottesman Armin Kispést 50 K, Rosenzweig Izidor Kispést 42 K, dr. Lemberger Abraham főrabbi Nyirbátor gyűjtése Holländer Dezső briszmilohja alkalmából 280 K. — *Zsidó vakok intézete részére:* Gyuláné Arthurné 200 K. — *Zsidó leányárva részére:* Armuth Márkné 100 K, Finkelstein Józsa 200 K. — *Külföldön tanuló magyar zsidó főiskolai hallgatók javára:* Grünberger Mór Ujvidék 100 K, dr. Bleier Géza 1000 K, Farkasházi Fischer Vilmosné 100 K, dr. Székely József ügyvéd Kula 100 dinár = 1650 K, özv. Löwy Mórné 300 K, Ungár és Mayer 20 szokol = 640 K, Armuth Márkné 200 K, Zelmánovits Gizi és Mancsi 400 K, Nagybaracska izr. hitközség 600 K, Stern Imre ker. isk. tanuló 50 K, Gál Andor Hódmezővásárhely 100 K, Braunberger Imre Baja gyűjtése ifj. Berger Mancsi és ifj. Braunberger Izidor eljegyzése alkalmából 650 K, Schlesinger Ignác Monor 100 K, dr. Fischer Miksa orvos 200 K. — *Magyar zsidó főiskolai hallgatók javára:* Reiner Aladár Kunhegyes 200 K, Blumenthal Magda Hatvan 200 K, Armuth Márkné 100 K. — *Weiss Alice gyermekágyas-otthon részére:* Szántó Lipót S.-Berezence 20 K. — *Orsz. Izraelita Patrónazs-egyesület részére:* Sas Béla 200 K, dr. Fischer Miska orvos 100 K. — *Zsidó nélkülözött internáltak részére:* Schlesinger Ignác Monor 100 K. — *Szegény zsidó tanulók részére:* Ötös társaság Gyöngyös 250 K. — *Izraelita Szeretetház részére:* Armuth Márkné 100 K. — *Izraelita Siketnémák Intézete részére:* Reiner Bertalan Kunhegyes 100 K, Armuth Márkné 100 K. — *Ehezött zsidó gyermekek részére:* Armuth Márkné 100 K, Hofmeister-család koszorúmegváltás címén özv. Hofmeister Ignácné elhunytja alkalmából 1000 K, Grosz Bertalan Debrecen 200 K, Singer-Boriska Baja 100 K. — *Zsidóórház részére:* Herczeg Kálmán Csépa (tüdőbetegek részére) 1000 K, dr. Fischer Miksa orvos 100 K. — *Zsidó menza részére:* Armuth Márkné 200 K, Kohn Dezsóné Szeghalom 150 K, Stern Imre ker. isk. tanuló 50 K, Braunberger Imre Berger Mancsi és ifj. Braunberger Izidor eljegyzése alkalmából 650 K, dr. Fischer Miksa orvos 500 K. — *Szünidei gyermektelep részére:* Wirth Mancsi, Ungár Mancsi, Klári és Gyuri, Polacsek Pali és Vera, Frank Lilly és Neumann Kató által Balatonbogláron rendezett kabaré jövedelme 700 K, Schmideg Klárka és Freund Testvérek által Székesfehérvárott tartott gyermekkabaré jövedelme 200 K. — *Zsidó Huárvaház részére:* Armuth Márkné 100 K, Fuchs Sárika, Kupfenberg Mariska és Regina, Fülöp Mancsi, Schreiber Ida, Klein Joli és Fuchs Lylike által Biharkezesre rendezett gyermekeladás jövedelme 800 K. — *Kunszentmiklósi templom javára:* Özv. Kohn Lázárné Orosháza 200 K. — *„Hanna” gyermekvédelmi egyesület részére:* Sas Béla 200 K, Schwarcz Szidi 1000 K, Markovits Jenő Tiszabura 500 K, Szántó Lipót S.-Berezence 20 K. — *Özv. Kohn Jakabné részére:* Kárpát József 100 K, Régi olvasó Jánosháza 50 K. Özv. Schächter, Márkusné részére: Rosenthal Zsigmond Erődi 50 K. — *Rosenberg Margit nyomorék árva leány részére:* Strasser Henrikné 150 K. — *A legettű bodrogkeresztúri tanház részére:* Singer Boriska Baja 100 K. — *Kunszentmiklósi templom javára:* Lusztig Pál Mohács gyűjtése. Hozzájárultak: Mohácsi izr. kongr. hitközség 500 K, Mohácsi Chevra Kadisa 500 K, Lusztig Pál 300 K, Krausz Viktor 300 K, Lévai József 50 K, Vida Béla és Dezső 300 K, összesen 2050 K. — *Zsidó nélkülözött internáltak részére:* Müller Márton Fülöpszállás 200 K.

— **Helyreigazítás.** Kohn Jakab öcsődi lakos aranylakodalmá alkalmából nem 250.000 K-át, hanem 25.000 koronás alapítványt tett az ottani iskola javára.

PÁLYÁZATOK

Díjazás: Minden szó egyzeri belkutatás 8 K. vastagon nyomott betűvel
 13 K. Pályázatok felvételre: Lípót-kört 20.

FŐKÁNTORI ÁLLÁS

A hatvani i. r. hitközség pályázatot hirdet azonnal betöltendő főkéntori állásra. Pályázótól megkívánatik, hogy zenél képzettséggel, sőchet ubódek, vekóra képesítéssel bírjon, három elismert rabbitól kabolesszel legyen felruházva. Fizetés megegyezés szerint. Mőhel előnyben részesül. Csak meghívottak jelentkezhetnek próbára és költ-ségeit csak a megválasztottnak tőrtjük meg. Hatvan, 1922. július havá-ban. Blumenthal Béla a. k., elnök. 2484

A győngyősi st. quo i. r. hitközség a lemondás folytán megőresedett főkéntori állásra pályázatot hirdet. Csakis zenelleg kitőnően képzett, szép hangú, modern és ő-stilusu előadásra egyaránt képes, 40 évnel mőre idősebb magyar honosok pályázatát vesztők figyelembe. Javaldalmazás: azonnal előghalható lakás, megfelelő mennyiségő buza, 20 mm. szén, 20 mm. fa és fizetés megegyezés szerint. A kort, képe-sítést, előéletet, családi állapotot és eddigi működést feltűntető okmá-nyokkal felszerelt kérvények i. 4vi augusztus hó 20-ig nyujthatók be a hitközség előghalóságánál. Utiköltséget csak a meghívottak tőrtünk meg. Győngyőson, 1922 július 24. Az előghalóság nevében: dr. Kurz a. k. alelnök, dr. Illés a. k. titkár. 2492

KÁNTOR-METSZŐI ÁLLÁS

A sajószentpéteri aut. orth. i. r. hitközség pályázatot hirdet met-szői állásra, aki sőchet ubódek balkóra és jó előmádkozó legyen. Leg-feljebb 40 éves magyar állampolgár, talmud chochem pályázhat. Fizetés megegyezés szerint és a szokásos mellékjavaldalmazás. Az állás azonnal betöltendő. Utiköltséget csak a meghívott igényelhet. Pályázatok írás-ban hozzám küldendők. Sajószentpéter, 1922 július hó 16-án. Czeis-ler Márton hitközségi elnök. 2444

A baranyamőgesel status quo hitközség mielőbbi belépésre pályáza-tot hirdet kántor-metszői állásra. Javaldalmazás — lakás, egész sechita és mellékjöveldelmeken kívül — megállapodás szerint. Három elismert rabbitól képesített kántorok próbakőadásra hőkőznap is meg-jelenhetnek. A meghívottaknak a vasuti költség megtőrtitették. Vést vecumász hágádin páskenolás megtanulására alkalmasak előnyben részesőlnak. Komló s Miklós elnök. 2474

ELŐMÁDKOZÓI ÁLLÁS

A győmői status quo i. r. hitközség a nagy ünnepekre gyakorlott és kellemes hangú muszaf-előmádkozót keres. Pályázók szveskedjenek ajánlataikat augusztus 1-ig aláírt hitk. elnökség címére beküldeni. Győma, 1922 július 10. Győmői i. r. hitközség elnöksége: Hartenstein Ignác. 2416

A kisvárdai aut. orth. i. r. hitközség kiváló előmádkozót keres. Elsőrendő sőchet ubódek előnyben részesül. Kort, családi állapotot és szigoruan vallásos előéletet igazoló okmányokkal felszerelt kérvények az előghalóságához intézendők. A pályázat meddősége esetén a közelegő ünnepekre jó muszaf-előmádkozót alkal-mazzunk. Fizetés megegyezés szerint. Kisvárdá, 1922 július 23. Az előghalóság. 2469

A soltvadkertő orth. i. r. hitközség végődelégítés folytán jó előmádkozót és blakóret, elsőrendő metszőt keres. Talmud-chochom, írász somajim és három elismert orth. rabbitól kabólezs kívánatik. Életkor, eddigi működés igazolandó. Fizetés mai viszonyoknak megfelelő kész-péng és természetbeli díjazás megegyezés szerint. Lakás, egész sechita és mellékjöveldem. Utiköltség csak a meghívottaknak tőrtittek meg. Kritzler Mór. 2488

TANÍTÓI ÉS TANITÓNŐI ÁLLÁS

A mátyásfalai aut. orth. i. r. hitközség államsegélyes elemő iskolá-jánál i. é. szeptember 15-én betöltendő egy igazgató-tanítói és egy tanitónő állásra pályázatot hirdet. A megválasztott tanító lesz megtőrtva a hitközség jegyzői teendőknek elvégzésével is, ami külön 6-8000 korona fix dotációval jár. Akceptálandóktól szigoruan hithő vallásos előélet a tanitótól azonkívül alapos héber tudás kívánatik. Kort, családi állapotot feltűntető, a törvényes kvalifikációt, eddigi működést és a legszigorubb hithő vallás-erkőlcsi előéletet igazoló bizo-nyítványokkal ellátott pályázati kérvények aláírt iskolaszéki elnökhez küldendők. Egyenlő kvalifikáció mellett menekőlték előnyben. Mátyás-falca, 1922 július 16. Gránbaum Manassé írárból, iskolaszéki elnök. 2471

A tásszal Talmud-Tóra-Egyőrt melamedet keres, aki talmud chochom vejorő somajim és képes chimst, rasit gemorét a régi zsidó szelőmben, Hédsich nyelven alaposan tanítani. Fizetés megállapodás szerint, de annyi, hogy a mai viszonyoknak mérten megőlhessen. Az állás azonnal elfogaldandó. Pályázatok „Fórabbi, Tolesva” címre küldendők. Meghívottaknak fele, megválasztottak az egész költségek lesznek megtőrtitva. 2472

A kisvárdai aut. orth. i. r. hitközség pályázatot hirdet 3 elemő iskolai tanítói és 2 tanitónő állásra. Az egyik tanitói állásra hitkő-tőadásra is képes tanítót választunk. Vallásos élető — a lakóviszonyok miatt — lehetőleg sőtően (haladó) „B”-osztán levő albáni tanítók pályázatát szigoruan kőrtjük dr. Spitz Lajos hitközségi elnök előrtve. 2473

BUTOROKAT

legolcsőbban vásárolhat
PARTOS-nál
 Budapest, Andrassy-ut 82
 Vidőkre csomagolás díjtalan. (Bejőrtól Eőtvös-utcból)

Főváros
CIRKUS
 Városliget
 Telefon: 55-55.

Naponta este 8 órakor
a fényes Juliusi műsor.
 Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap d. n.
 4 órakor osaládi- és gyermekelőadás

Kőser Étterem Debrecenben

Kitűnő, olcsó étkezés a „PANNONIA” szálloda emeleti helyiségében. Szives támogatást kőrt Diósi Árpád tulajdonos, az „ARANY BIKÁ” volt főpincére.

ZSÁK

ponyva, szőneg kaphatók
SCHILLINGER MIKSA R.T.
 Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. sz.
 Zsák- és ponyvakőloszolás.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,

Koronahercog-utca 17. szám.
 Gyárt legtőköletesebb kivitelben: mulábakat, műke-zeket, sérvkőttőket, haskőttőket, gummigőrosőr-harlanýákat s. b. Dus választék az ősszes betegőpolási szonmőltőrtőben és műszerekben.

Poloskát

és bármilyen más fėrget petėivel egyőtt a legújabb szab. rendszer szerint radikálisan, jótállással kiirtja **Takócs Ferenc** Norma-fėregirtó vállalata. Thőkőly-ut 15. Kėrem * a pontos telefonszámra figyelem: József 123-31. *

APRO HIRDETÉSEK

SZOBA-ELLÁTÁS

ELSŐ lelkő leányiskolai leányom részére keresek lehetőleg a Kál-mán-utca közeliében orth. rituális ellátást szongorahaszndalattal. Aján-latok Schwarz Árpád Hőgyész címre küldendők. 3542

HARMADIK kereskedelmista fiam részére keresek lehetőleg az Al-kotmány-utca közeliében orth. rituális ellátást. Ajánlatok Neu-haus Pál Győnk címre küldendők. 3541

BUTOROZOTT szobát keresnek intelligens családnál szig. orvosnő és nővére, csetleg ellátással. Le-velő Andrassy-ut 5. Salgó címre. 2478

ELŐKELŐ család penzióba venne vidéki fiatal leányt, ki Budapes-ten kellemes otthont és szigoruan rituális ellátást keres. Jellege: „Otthon”. 3532

TISZTESSEGES, gyermektelen há-zaspárhoz kiadnam két éves kis fiacskámát jó fizetés ellenében jó ellátásért „Főlarva 22” jel-igére a kiadóba. 740

VALLÁSOS uri család Miskolcon két középiskolába járó gyerme-ket teljes ellátásra elvállal. Szon-gorahaszndalattal kezdők oktatás-ban részesőghetnek. Cím a kiadó-hvatalban. 3545

KERESÉK Budapesten 3 tanuló, 14-16 évesek részére. Jóbb orth. családnál a jővő tanévre kosztos lakással. Értésítőket Pollaczek Jakab Paks címre kėrek. 3507

MAGANYOS ur, vallásos csalá-dnál kb szobát keres. Dővebbet az Egyenlőség kiadóhivatalához. 750

URICALAD iskolás lánykát tel-jes ellátásra elfogad. Edenburgő Úilő-ut 14. II. em. 5. 3549

VALLÁSOS tanár tanulókat jővő tanévre ellátásra elfogad. Hirsch Nefeletjs-utca 56. 3550

IZRAELITA család két iskolásfiuul elvállal teljes ellátásra, fűrdő-szobahaszndalattal, polgári és ke-reskedelmi iskola közeliében. Klámy Erzsébet-kőrt 42. I. em. 3546

KÜLÖNFÉLE

LOVENBEIN J. UTODA Blaz Ignácné hajkereskedő figyelembe ajánlja modern hajkészítményelt-parokákat, hajfonalakat, haj-részeket, melyek legszolidabb ár-ban kaphatók. Csányi-u. 4. 2474

BÉRBE ADNAM jól menetelő vendégő, étkezde és szállodámát. Csak orth. vendégőnek. Meg-tőkinthető Julius és augusztusban. Kohn Sámuel Balatonszemes. 2436

Főszerkesztő: Dr. Szabolcs Lajos.
 Felőős szerkesztő: Dr. Gedő Árpád.
 Felőős kiadó: Gőspár Mikl, igazgató.

APRÓ HIRDETESEK

Hirdetési díjazás: Minden sor egyszeri behatárolás 10 K, vastag betűvel 15 K. Apró hirdetések felvétele: Lipót-körút 28. Jellegű levelek kintlévélben ugyanoda intézendők.

HÁZASSÁG

FISCHER házasságokat csak jobb körökben ajánl. Megbeszélés naponta 9-6-ig. Dohány-utca 68. 2485

FÉRJHEZ ADNÁM fiatal intelligens leányomat tekintélyes hozománnyal. Bővebb felvilágosítás megbízottam: Fischernél naponta 9-6-ig. 2485/II

DUSGAZDAG földbirtokos nősülne. Megbízva Fischer. Telefon: József 129-51. 2485/II

ONÁLLÓ praxissal rendelkező vidéki vagyonos ügyvéd nősülne. Megbízva Fischer, Dohány-u. 68. 2485/III

SZÁZEZER szokottal/férjhez adnám nővéremet, lehetőleg gazdálkodóhoz, megbízottam Fischer. 2485/IV

FŐVÁROSI nagy lakarekedő, jómódu uriember nősülne. Bővebbet Fischernél, Dohány-utca 68. 2485/V

ONÁLLÓ kereskedő nősülne. Megbízva Fischer. Telefon: József 129-51. 2485/VI

BERENDEZETT ur lakással és tekintélyes készpénzhozománnyal urlasszony férjhez menne. Bővebbet Fischernél. 2485/VIII

SZŐLŐBIRTOKOS, kellemes megismerésű, vagyonos uriember nősülne. Megbízva Fischer, 2485/VII

VIDÉKI borkereskedő nősülne. Megbízva Fischer, Dohány-u. 68. 2485/IX

FINOMLELKŰ háziasan nevelt bugomát férjhez adnám jobbérzésű önálló 34-38 éves kereskedő vagy iparoshoz homománnyal, szép kelengyével és butorral. Jugoszláviai előnyben. Fényképes ajánlatot „Gyáros” jellegre kiadóra kérek. 2357

KÖZÉPKORU, jómódu, szigoruan orth. uriemberrel házasság céljából megismerkednék. „Megokolom” a kiadóhivatalban. 8538

BUDAPESTI önálló, 23 éves kereskedő megköszönés nagyobb hozománnyal, esetleg nagyobb útlethe becsülne. „Önálló” jellegre kiadóra kérek. 3538

NEGYVENHÁROM éves özv. vendéglős hozzáillő idős nővel és megfelelő hozománnyal nősülne. Értekezhetni Felsőerdősor 40. háztartási üzlet. 3538

BENŐSÜLNE egyedülálló, jómegjelenésű vallásos érzelmi 30 éves kereskedő kézműdivatárüzletbe, esetleg forgalmas vidéki városba. ¼ millióval rendelkezem. Feltétlen csinos, jólelkű leányok hozzáértésűnek szíves megkeresését „Ideális házasság” jellegre kérem kiadóhivatalba. Legnagyobb díszkréció biztosítva. 3544

OKTATÁS

PÓTVIZSGARA előkészít VI. realista, esetleg zsidó családban nyaralni menne. Szíves megkeresését „S. László” jellegre kér. 741

SEPTEMBER 1-re tanítónő, aki perfect magyar és német, isz. családnál állást keres. Wermes Sarolta Tűzkezesutca, posta Valaszentgrót. 2482

MAGYAR-NÉMET KISASSZONY 2 gyermek mellé isz. uricsalánál vidéken állást kaphat. Megkeresésük szorgoskodás, a gyermekek oktatása és nevelése. Ajánlatok Neu Samu, Körmeny. 2437

ANGOLUL tanít Londonban járt fiatal mérnök. Esetleg egyéb tanítást is vállal. Cím kiadóban. 3547

KERESEK egy elsőrangú tanerőt, III. polgárista kisasszonyhoz, francia, német és perfect szorgoskodás megkeresésük. Fizetés megegyezés szerint. Isz. hölgyek forduljanak Margler Miklósnéhoz Vatta-pusztá, Emőd. 2488

VIDÉKI kisebb diák korrepetálását elvállalná ellátásért József László VI. gimnazista. Cím: VI., Bajnok-utca 3.

ORTHODOX tanítónő, középkorú, egyedül álló orthodox házhoz kíván járni, hol a családban lenne számíttva. Cím: özv. Schlingerné, Gróf Zichy Jenő-utca 4. II. em. 10. 549

KERESEK isz. tanítót két elemista gyermekemhez, ki esetleg III. középiskolás fiamat is levezgáztatná. Héber, német tanítás kötelező. Ajánlatot fizetési igények megjelölésével kérek. Cím: Rabán Zeigmond Szín. 2478

TANÍTÓ 15 évi működéssel, 161 díjazású, ki őt tanítói vagy más megfelelő állásba juttatná. Szíves megkereséseket „Kifund aquisitió” jellegre a kiadóhivatalba kér. 2480

KERESEK isz. tanítónőt négy gyermek mellé. Sonnenfeld Dávid-né Nagypirit. 2477

KERESEK azonnali belépésre nélle tanítót három gyermekhez, ki chumist, rasit, gomórot és elemist tanítson. Ki polgárit is tanít, előnyben részesül. Teljes ellátás, fizetés megegyezés szerint. Rosensamen Ferenc Hencidá, Kádombtanya. 2478

KERESEK egy elsőrangú tanerőt, III. polgárista kisasszonyhoz, francia, német és perfect szorgoskodás megkeresésük. Fizetés megegyezés szerint. Isz. hölgyek forduljanak Hayzler Miklósnéhoz, Vatta, posta Emőd. 3588

ISZ. OKLEVELES tanítót vagy tanítónőt keresek három fiam mellé, aki polgári II. oszt. is képes tanítani. Ajánlatokat kérek. Braun intéző, Oszkár-major, Hevesmegye. 2491

ELŐKÉLŐ fővárosi ügyvéd neje, ki németet, franciát, angolt földmívelő bírja, szorgoskodik, otthonába venne teljes ellátásra, testi, lelki gondozásra és nevelésre oly előkelő család leánygyermekét, mely szívesen hoz elsőrangú nevelésért megfelelő ajándékot. „Gondos nevelés” jellegre kiadóra. 3543

ELSO elemista leányom mellé olyan isz. okl. tanítónőt keresek október 1-ére. El a hozni illő házi teendőkből feladatok segítségére is tudna lenni. Német nyelv megkeresésük. Ajánlatot fizetési igényekkel megjelölésével kér Krausz Ignác Bérlő, Somlóvásárhely, Veszprémmegye. 2487

KERESEK isz. tanítónőt két kisgyermek mellé isz. uricsalánál vidéken állást kaphat. Megkeresésük szorgoskodás, a gyermekek oktatása és nevelése. Ajánlatokat fizetési igényekkel megjelölésével kér Lévi Zeigmond, Tiszapalkonya. 2498

KERESEK izraelita tanítónőt 6 éves kis leányom mellé, ki őt az elemi osztályokra tanítaná. Ajánlatokat fizetési igényekkel Kropf-Sándor gazdatiszt, Pusztá-Úrénhalom, u. p. Tiszaföldvár pályaudvar címre küldendők. 2498

ISZ. tanítónő, jó zongorista, első polgárista leánykához pusztára felvételt. Ajánlatok Spitzer Izidó intéző címére Csatárimajor küldendők. 2497

ISZRAELITA NEVELŐNŐT keresek I., II., IV. polgári magántanuló gyermekekemhez. Német nyelv és kézimunka tudása megkeresésük. Weisz Károly Úr (Pestmegye) 8631

NEGYEDIK polgárista 13 éves magántanuló leányom részére vidékre nevelőnőt keresek, ki a francia, német és szorgoskodást is vállalja. Bemutathozás Lampel, Budapest, Szív-utca 31. 3548

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS

ELÁRUSÍTÓ felvételtel konyha- és mosdókonyhabereendezési raktárba. Benczúr, Hunyadi-tér 7. 3534

KERESEK 8 kisebb gyermek mellé isz. vallásos leányt. Német előnyben. Fizetés megegyezés szerint. Cím: Spitzer Emilné Nagycsákány (Vas megye). 2478

KOMOLY asszonyt, vagy leányt anyahelyettesnek 12 éves leányomhoz keresek. Fischer Ármán papírkereskedő Miskolc. 2468

HÁZVEZETŐNŐK 30-40 éves leány vagy gyermektelen özvegy kis háztartás vezetésére üzletben elfoglalt özvegyhez felvételt. Családtagnak tekintetik. Cím: özv. Reiner Lászlóné Kecskemét. 2468

KÉT kisasszony bályegkereskedésbe felvételt. Írásbeli ajánlatokat kér Markstein és Gábor, Gerlőczy utca 11. 2483

TANULÓ 13-15 éves, sőtödébe felvételt Rákospalota, Károly-tér 23. 3540

AZ ISZ. Síketnémák Ors. Intézetében felügyelő a fiúk mellé és felügyelőnő a leányok mellé felvételt. Bővebbet az intézet igazgatójánál, VII., Bethlen-tér 2. 2498

NÉMET jobb leányt keresek 3-8 éves gyermekek mellé, ki a háztartásban segédkezik. Családtagnak tekintjük. Dr. Kovács, Vác. 2494

GYERMEKTELLEN földbirtokos házaspár családtagnak tekintene jobb nő, ki kóser konyha vezetését és család mellett a házi teendők elvégzését elvállalja. Cím: Paucsz Izidor földbirtokos, Nógrádmegyer. 2488

ÁLLÁST KERESŐK

ANGOL, francia, német levelező-nő szombat munkássággal állást keres. Jelleg: „Szombat”. 8633

HÁZVEZETŐNŐI állást keresek vidékre is intelligens, háztartás minden ágában jártas szorgalmas özvegyasszony, ahol 30 éves kis leánykája vele lehetne. Jelleg: „Becsület”. 3538

INTELLIGENS leány orthodox családnál állást keres. Cím: Weisz Jolán Bonyhád. 2488

MENEKÜLT gazdasági számtartónő, 31 éves vallásos, intelligens, reprezentáló megjelenésű, házi állást keres, legjobban olyan, hol a szombatot és ünnepeket megtarthatja. Cím: Weisz Bernadett, Orosháza. 2478

ADÁS-VÉTEL

PAPLANOK, Yuttáspaplanok, helypaplanok, matracok nagy választékban legolcsóbban kaphatók Dorschovits paplankészítőnél, Garay-utca 43. 208

VASBUTORT, RÉZBUTORT, gyermekágyat, gyermekkoskát, szorongó ágybetétet, matracokat legolcsóbb gyári áron az állító Kécskai Gyula és Társa vasbutorgyár, Dob-utca 68. sz. (Erzsébet-körút mellett). 2098

PAPLANÉRT első utja hozzám legyen. Átdolgozást vállalok. Szalai, speciális paplanok, Keve-tész-utca 35. 2359

FINOM sezlonok, schoberágyak, matracok legolcsóbban kaphatók. Ürsi-utca 50., Viola. 2462

NAGY HÁNY régi mátyásfalvi platina és aranyban, legolcsóbban veszek. Gross Antal, József-körút 23. ifj. 2460

15-30 KG. tiszta libazsír veszek. Szíves válaszokat „Azonnal” jellegre kérek. 2458

AKAR Ön szép lenni? akkor vegyen finoman kidolgozott parókát, valamint hajrészeket vagy frizeteket legolcsóbban Blum Malvinnál, Budapest, Király-utca 2. sz. 2460

HIBÁS női és férfiruhanemlékért, fehéruhanemlékért, cipőért házihoz jövök. Springer, Vasvári Pál-utca 9. földszint 3., vagy I., Szerviz-tér 6. 3518

BUDAI isz. templomban elsőrangú férfi- és női ábrák kiadó. Cím: kiadóban. 3597

ÜZLETHELYISÉG lakással vidéki városban kiadó. Bővebbet Deák Nándornál, Rábadécs, Vas megye. 2488

KÜLÖNFÉLE

FENYKÉPEK minden létező kiadónál megvásárolható. Kossuth-utca, Komárom, Kossuth Lajos-utca 12. Gyermekek, külföldi és családi képek. Telefon: 81. 3078

FREGOLIA ruházati üzlet méretben képpen kapható és felolcsóval felszerelt. Broglauer asztalosmester, Huszár-tér 7. sz. 2488

FERESASSZONY nősülne. Keresés és megkeresés. Ruzsák Václav, Nagybánya-utca 21. 2488